

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

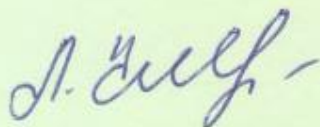
ЧЕХОВСЬКА ЛЮБОВ ЯРОСЛАВІВНА

УДК 796.06:796.035(043.3)

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ
ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ТА КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СИСТЕМИ ОЗДОРОВЧОГО ФІТНЕСУ В УКРАЇНІ**

24.00.02 – фізична культура,
фізичне виховання різних груп населення

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук з фізичного виховання та спорту

Львів – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Львівському державному університеті фізичної культури імені Івана Боберського, Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант – доктор наук з фізичного виховання та спорту,
професор
Дутчак Мирослав Васильович,
Національний університет
фізичного виховання і спорту України,
перший проректор
з науково-педагогічної роботи

Офіційні опоненти: доктор наук з фізичного виховання та спорту,
професор
Москаленко Наталія Василівна,
Придніпровська державна академія
фізичної культури і спорту,
проректор з наукової діяльності;

доктор наук з фізичного виховання та спорту,
професор
Альошина Алла Іванівна,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки,
завідувач кафедри теорії спорту
та фізичної культури;

доктор педагогічних наук, професор
Ажиппо Олександр Юрійович,
Харківська державна академія
фізичної культури,
ректор

Захист відбудеться 25 вересня 2020 року о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.829.01 Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11).

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11)

Автореферат розіслано 21 серпня 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.С. Вовканич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Система оздоровчого фітнесу в Україні функціонує лише 20 років, у той час як у провідних країнах світу – понад пів століття і за темпами розвитку посідає друге місце у світі після інформаційних технологій (W. Maennig, A. Zimbalist, 2013; B. Milligton, 2016; J. Andreasson, T. Johansson, 2017; Europa.eu, 2018). Це, безперечно, зумовлює потребу дослідження наукової проблематики зазначеної соціальної системи з урахуванням національних особливостей, передового міжнародного досвіду та запитів практики (Н. В. Москаленко, 2015–2018; М. В. Дутчак, 2017; О. Ю. Ажиппо, Г. М. Путятіна, 2018; А. І. Альошина, 2019).

Система оздоровчого фітнесу є підсистемою оздоровчо-рекреаційної рухової активності. На наш погляд, названа система становить упорядковану єдність взаємопов'язаних та взаємодіючих суб'єктів, діяльність яких спрямована на залучення особи до рухової активності / фізичних навантажень тренувального характеру для підвищення її функціональних можливостей організму і рівня фізичного стану, зменшення ризику розвитку хронічних захворювань, оптимізації фізичної підготовленості, активного дозвілля та поліпшення якості життя.

Діяльність таких суб'єктів, як фітнес-клуби, фітнес-центри, студії, супроводжується численними протиріччями, що потребують розв'язання та наукового обґрунтування.

Серед наукових проблем системи оздоровчого фітнесу особливе місце посідають питання її організаційних засад та кадрового забезпечення.

У сучасних умовах оздоровчий фітнес потребує фахівців, які мають відповідну підготовку та дбають про своє подальше професійне зростання для належної конкурентоспроможності на ринку праці й задоволення нових запитів споживачів послуг (М. М. Василенко, 2016–2018; М. Приймак, 2016; О. Ажиппо, Г. Путятіна, 2018).

Кадрове забезпечення оздоровчого фітнесу проаналізовано у дослідженнях українських та іноземних науковців. Наявна значна увага вітчизняних науковців до нормативно-правових, організаційних аспектів діяльності (М. В. Дутчак, 2010–2019; Н. Москаленко, А. Яковенко, 2017; О. Ажиппо, Г. Путятіна, 2018; А. І. Альошина, 2019). Так, М. В. Дутчак сформував класифікацію професій у сфері фізичної культури і спорту, а разом із М. М. Василенко обґрунтували кваліфікаційну характеристику фітнес-тренера; М. Приймак досліджувала проблеми кадрового забезпечення фітнес-клубів України в сучасних ринкових умовах.

Проблеми професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів вивчали М. Василенко, О. Томенко та ін. Зокрема, О. О. Берест досліджувала підготовку майбутніх фітнес-тренерів до рекреаційно-оздоровчої діяльності, О. К. Корносенко аналізувала специфіку й функції професійної діяльності фітнес-тренера, О. В. Корх-Черба вивчала основні напрями реалізації системного підходу у професійній діяльності майбутнього фітнес-тренера, Д. В. Пятницька аналізувала форми організації навчального процесу майбутніх фітнес-тренерів, О. Г. Сайкіна вивчала концептуальні основи підготовки спеціалістів із фітнесу в сучасних соціокультурних умовах тощо. Формування у майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту спеціальних професійних компетентностей для роботи в оздоровчому фітнесі досліджували Ю. В. Мілова, Т. В. Вольф, П. А. Слобожанінов, Т. В. Левченкова та ін. Зокрема,

А. В. Прима вивчала реалізацію компетентнісного підходу у формуванні професійної компетентності майбутніх фітнес-тренерів; А. О. Твеліна запропонувала використання засобів оздоровчого фітнесу в системі підготовки майбутніх учителів фізичної культури, а А. Лукьяненко, Н. Кулик, О. Холодова, О. Кривчикова та ін. – на заняттях учнів, студентів закладів вищої освіти. Дослідження професійної діяльності фітнес-тренера та його сертифікацію частково висвітлено у роботах іноземних науковців (M. N. Malek, D. P. Nalbone та ін.; A. T. De Lyon, D. Neville Ross та ін.; T. C. Brown, M. D. Fry; Z. Zenko, P. Ekkekakis; K. Barnes та ін.; M. Akerson тощо). Здійснено емпіричні дослідження про взаємозв'язок між якістю послуг і задоволеністю клієнтів (K. Alexandris, P. Zahariadis, C. Tsorbatzoudis, G. Grouios). На думку іноземних фахівців (E. MacIntosh, A. Doherty), ефективне функціонування фітнес-клубів не можливе без концептуалізації сервісу фітнес-послуг, яка передбачає якість їх надання (через сертифікацію професійних кадрів, їх навчання та подальше тестування послуг за методиками SERVQUAL, QUESC тощо), якість сервісу надання вторинних послуг та організаційної культури («спільне розуміння», цінності).

Науковці зазначають, що в оздоровчому фітнесі здебільшого працюють особи, які закінчили нетривалі курси з підготовки інструкторів і за своєю професійною підготовленістю не відповідають сучасним вимогам системи оздоровчого фітнесу. Зазначимо також і відсутність вітчизняних вимог до рівня теоретичної та практичної підготовленості фітнес-персоналу, їх професійного розвитку й необхідної професійної кваліфікації відповідно до національної системи кваліфікацій тощо. Це викликає нагальну потребу проведення досліджень, щоб змінити відповідно до реалій сьогодення функціонування системи оздоровчого фітнесу та забезпечення її персоналом, здатним підвищити якість та безпечність надання фітнес-послуг.

Отже, актуальність і доцільність дослідження проблеми зумовлені необхідністю подолання таких суперечностей:

- між швидкими темпами розвитку вітчизняного оздоровчого фітнесу та недостатньою обґрунтованістю системи його організаційного та кадрового забезпечення;
- між формуванням в Україні національної системи кваліфікацій та відсутністю організаційних засад цього процесу в оздоровчому фітнесі;
- між підвищенням вимогливості споживачів фітнес-послуг і роботодавців до компетентностей фітнес-персоналу та відсутністю відповідних професійних стандартів в Україні;
- між практикою вдосконалення компетентностей фахівців з оздоровчого фітнесу впродовж усього періоду їхньої професійної діяльності та невизначеністю організаційних умов упровадження сучасної системи безперервного професійного розвитку фітнес-персоналу в Україні.

Роботу присвячено розв'язанню важливої науково-прикладної проблеми невідповідності наявного стану організаційного та кадрового забезпечення вимогам і реаліям сучасної системи оздоровчого фітнесу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано згідно з темою 3.9 «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу та рекреації» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–

2015 роки Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (номер державної реєстрації 0111U001735).

Дослідження здійснено відповідно до плану наукової роботи НУФВСУ на 2016–2020 рр. за темою 3.15 «Теоретико-методологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U001630) та наукової теми кафедри фітнесу та рекреації ЛДУФК на 2016–2020 рр. «Технологія залучення населення до оздоровчої рухової активності» (номер державної реєстрації 0117U 003040).

Роль автора як співвиконавця тем полягає у розробленні, науковому обґрунтуванні концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні; розробленні проєктів професійних стандартів фітнес-персоналу (персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу) та встановленні змісту їх професійної діяльності, а також зборі та аналізі інформації.

Мета роботи – обґрунтувати теоретико-методичні засади організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні для успішного управління її суб'єктами та безперервного професійного розвитку персоналу.

Завдання дослідження:

1. Визначити проблемне поле теоретико-методичних основ оздоровчого фітнесу, історичних передумов його становлення.
2. Охарактеризувати сучасний стан функціонування системи оздоровчого фітнесу у світі та в Україні.
3. Визначити стратегічні напрями розвитку суб'єктів системи оздоровчого фітнесу в Україні.
4. Вивчити затребуваність фітнес-персоналу та зміст його професійної діяльності (персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу).
5. Розробити проєкти професійних стандартів фітнес-персоналу (персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу).
6. Обґрунтувати передумови та розробити концепцію організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні, визначити її проєктну ефективність.

Об'єкт дослідження: система оздоровчого фітнесу.

Предмет дослідження: організаційне та кадрове забезпечення оздоровчого фітнесу в Україні.

Методологія дослідження базувалася на загальній методології наукового дослідження (В. Є. Виноградов, В. М. Костюкевич, В. І. Воронова, О. А. Шинкарук, О. В. Борисова та ін.); фундаментальних положеннях теорії та методики фізичного виховання (Б. М. Шиян, Є. Н. Приступа, Т. Ю. Круцевич, Н. В. Москаленко, І. Р. Боднар та ін.); теоретико-методологічних засадах рекреаційної діяльності різних груп населення, спорту для всіх (Є. Н. Приступа, О. В. Андреева, А. І. Альошина, О. М. Жданова, R. S. Paffenbarger, S. Schlosberg та ін.); загальнотеоретичних положеннях оздоровчо-рекреаційної рухової активності (М. В. Дутчак, О. В. Андреева, О. Л. Благій, Ю. О. Павлова, Н. W. Kohl, C. L. Craig, E. V. Lambert, S. Inoue, J. R. Alkandari та ін.), підготовки фахівців із фізичного виховання та спорту (Л. П. Сущенко, О. Ю. Ажиппо, М. В. Данилевич, Н. О. Белікова та ін.), зокрема

професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів (М. М. Василенко, О. А. Томенко та ін.); теоретичних основах управління сферою фізичної культури і спорту (Є. В. Імас, Ю. П. Мічуда, О. М. Жданова, І. І. Приходько та ін.); теоретико-методичних основах системи оздоровчого фітнесу (Е. Т. Хоулі, Б. Френкс, Л. Я. Іващенко, О. Л. Благій та ін.) та організаційних, нормативних засадах системи оздоровчого фітнесу (М.В.Дутчак, О. Ю. Ажишпо та ін.).

Для виконання поставлених завдань було використано комплекс **методів дослідження**:

1. Методи дослідження теоретичного рівня (аналіз; синтез; аналогія; екстраполяція; ретроспективний, системний та структурно-функціональний аналіз) дали змогу з'ясувати історичні передумови становлення оздоровчого фітнесу в зарубіжжі та в Україні, виявити проблеми його організаційного та кадрового забезпечення, конкретизувати основні дефініції дослідження, обґрунтувати місце оздоровчого фітнесу в структурі оздоровчо-рекреаційної рухової активності; визначити характеристики діяльності фітнес-клубу як складної соціальної системи (організаційну структуру, її тип, внутрішнє середовище, підрозділи, їх функції, управлінські зв'язки між ними; зовнішнє середовище і вплив його складників на діяльність організації тощо).

2. Методи дослідження емпіричного рівня: контент-аналіз, опитування (анкетування), педагогічне спостереження, документальний метод. Контент-аналіз застосовано для вивчення фактичного стану та встановлення перспектив удосконалення професійної діяльності фітнес-персоналу; анкетування – для встановлення змісту професійної діяльності фітнес-тренера. Педагогічне спостереження передбачало визначення основних трудових дій у професійній діяльності персонального фітнес-тренера та фітнес-тренера групових програм. Документальний метод дав змогу вивчити документи організаційного та адміністративного регламентування діяльності установ системи оздоровчого фітнесу, документи звітності Міністерства молоді та спорту України за формою: № 2-фк (річна) «Звіт з фізичної культури і спорту» за 2015–2017 роки.

Методика PEST-аналізу полягала у виявленні й оцінюванні впливу чинників макросередовища на розвиток системи оздоровчого фітнесу.

Методику SWOT-аналізу застосовано для встановлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз у діяльності організацій системи оздоровчого фітнесу.

Метод експертного оцінювання дав змогу: з'ясувати зовнішні та внутрішні чинники впливу на діяльність організацій системи оздоровчого фітнесу; визначити трудові дії, трудові функції та професійні компетентності персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм та менеджера фітнес-сервісу; оцінити проектну ефективність розробленої концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні.

3. Методи математичного та статистичного аналізу використано для аналізу та статистичної обробки отриманих результатів на різних етапах виконання дисертаційного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів:

- *уперше* обґрунтовано концепцію організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні, яка базується на сучасних методологічних підходах і спрямована на удосконалення організації системи оздоровчого фітнесу та

забезпечення її персоналом для підвищення якості надання фітнес-послуг. Структурними елементами концепції є загальні та спеціальні принципи; мета та цілі; завдання та основні заходи з їх виконання; результати діяльності;

- *уперше* встановлено затребуваність фахівців системи оздоровчого фітнесу на вітчизняному ринку праці та визначено зміст професійної діяльності персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм та менеджера фітнес-сервісу з детальною характеристикою трудових функцій та трудових дій з їх реалізації;

- *уперше* науково обґрунтовано проекти професійних стандартів «Персональний фітнес-тренер», «Фітнес-тренер групових програм» та «Менеджер фітнес-сервісу», де, зокрема, систематизовано професійні компетентності, необхідні для виконання трудових дій із реалізації визначених трудових функцій;

- *уперше* сформовано стратегічні напрями розвитку суб'єктів системи оздоровчого фітнесу на середньострокову перспективу шляхом вивчення їх сильних і слабких сторін діяльності, можливостей та загроз;

- *удосконалено* інформаційну базу знань щодо становлення та розвитку системи оздоровчого фітнесу у світі та в Україні;

- *удосконалено* зміст основних дефініцій: «система оздоровчого фітнесу», «фітнес-індустрія», «фітнес-технологія», «фітнес-програма»;

- *удосконалено* й адаптовано алгоритм розроблення професійного стандарту для системи оздоровчого фітнесу;

- *набула подальшого розвитку* та систематизації інформація з міжнародного досвіду сертифікації фітнес-персоналу;

- *набули подальшого розвитку* дані про вплив чинників зовнішнього середовища на систему оздоровчого фітнесу та внутрішнє середовище організацій, які її утворюють;

- *набули подальшого розвитку* положення про стан інфраструктури оздоровчо-рекреаційної рухової активності та залучення населення до оздоровчого фітнесу.

Практичне значення отриманих результатів полягає у впровадженні концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні, що сприяє безперервному професійному розвитку персоналу та успішному управлінні суб'єктами цієї соціальної системи.

Основні результати дослідження використано у діяльності спільної робочої групи Національного університету фізичного виховання і спорту України та Громадського об'єднання «Фітнесконект Україна» з розроблення професійних стандартів для системи оздоровчого фітнесу, що підтверджено актом впровадження.

Матеріали дисертаційної роботи впроваджено у процес ухвалення управлінських рішень та організацію діяльності мережі фітнес-клубів «Sport Life» (м. Київ), Навчально-оздоровчого комплексу «Олімпійський стиль» Національного університету фізичного виховання і спорту України (м. Київ), «Студії Пілатесу Анни Наконечної» (м. Львів) та «Фітнес студії Вікторії Торської» (м. Львів), що підтверджено відповідними актами.

Головні положення дисертаційного дослідження застосовано для удосконалення змістовного наповнення навчальних дисциплін «Фітнес-технології», «Оздоровчо-рекреаційні технології» та «Рекреаційно-оздоровча діяльність» для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів

вищої совіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» та предметною спеціальністю 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)».

Результати дисертаційного дослідження використовують в освітній діяльності Національного університету фізичного виховання і спорту України, Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, Харківської державної академії фізичної культури, Хмельницького національного університету, Херсонського державного університету, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Результати дисертаційного дослідження було впроваджено у діяльність Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Хмельницького обласного центру фізичного виховання учнівської молоді, Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (під час Форуму вчителів фізичної культури). Усі впровадження підтверджено відповідними актами та довідкою.

Результати дослідження можуть бути використані в діяльності державних і громадських органів управління різного рівня, суб'єктів системи оздоровчого фітнесу.

Особистий внесок здобувача полягає в постановці проблеми, організації та проведенні теоретичних і емпіричних досліджень; обґрунтуванні концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні; дослідженні змісту професійної діяльності та розробленні проєктів професійних стандартів персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу; розробленні стратегічних напрямів розвитку вітчизняних суб'єктів системи оздоровчого фітнесу; проведенні опитування фітнес-тренерів та клієнтів, учасників Всеукраїнської олімпіади зі спеціальності «Фітнес та рекреація»; проведенні контент-аналізу одного із популярних в українському сегменті інтернет-сайтів міжнародного кадрового порталу «HeadHunter» для вивчення кадрових потреб у фітнес-персоналі.

Наукові результати, подані у дисертаційній роботі, отримано одноосібно. В опублікованих зі співавторами наукових працях здобувачеві належить обґрунтування та формулювання науково-прикладної проблеми, розроблення алгоритму виконання дослідження, опрацювання та інтерпретація емпіричних результатів дослідження, формулювання висновків.

Здобувач є співголовою робочої групи з розроблення проєктів професійних стандартів для фітнес-персоналу, зокрема автором проєктів професійних стандартів «Персональний фітнес-тренер», «Фітнес-тренер групових програм», «Менеджер фітнес-сервісу».

Кандидатську дисертацію на тему «Теоретико-методичні основи технології управління персоналом фізкультурних організацій» зі спеціальності 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення захищено 2001 року у Львівському державному інституті фізичної культури. Матеріали кандидатської роботи у тексті докторської дисертації не використано.

Апробація результатів досліджень. Основні положення та результати проведених досліджень оприлюднено під час науково-практичних конференцій, зокрема міжнародних науково-практичних конференцій «Молода спортивна наука України» (Львів, 2012; 2013; 2014; 2019); «Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої

діяльності населення» (Львів, 2012, 2014; 2016; 2018); «Фізична культура, спорт та здоров'я» (Харків, 2014; 2015); «Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice» (Кишинів, 2014); «Актуальні проблеми медико-біологічного забезпечення фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації» (Харків, 2015; 2017); «Using sports, culture, and social studies as means to rediscover lost values» (Львів, 2018); «Фізична активність і якість життя людини» (Луцьк, 2018); «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2019); «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми і перспективи» (Київ, 2019), «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи» (Харків, 2019); Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання вдосконалення системи фізичного виховання і спортивної роботи у вищій школі» (Ужгород, 2018); І регіональної науково-практичної інтернет-конференції «Стратегічне управління розвитком галузі «Фізична культура і спорт» (Харків, 2012); щорічних наукових семінарів кафедри фітнесу та рекреації Львівського державного університету фізичної культури (2012–2019).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 53 друковані праці, серед яких одна монографія; 4 навчальні посібники; 24 статті у наукових фахових виданнях України (з них 19 – у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз); 4 – у закордонних виданнях за напрямом дисертації, дві з яких – у виданнях, внесених до наукометричної бази Scopus.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з української та англійської анотацій, вступу, 7 розділів, висновків, 579 посилань та 12 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 561 сторінка, з них 386 – основного тексту. Роботу ілюстровано 45 рисунками і 73 таблицями.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, подано зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами й темами; визначено мету, об'єкт і предмет; методологію дослідження; сформульовано завдання дослідження; обґрунтовано методи дослідження; подано положення наукової новизни та практичної значущості отриманих результатів; розкрито особистий внесок дисертанта; описано сферу впровадження результатів дослідження та вказано кількість публікацій.

У першому розділі **«Стан та перспективи організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу»** на основі аналізу наукової та методичної літератури та інформаційних джерел інтернету встановлено особливості розвитку оздоровчого фітнесу в Україні та світі. Уточнено сутність спеціальних дефініцій «фітнес», «оздоровчий фітнес», «фітнес-індустрія», «фітнес-центр», «фітнес-клуб», «фітнес-студія», «фітнес-персонал», «фітнес-технологія», «фітнес-послуга», «фітнес-програма», «споживач фітнес-послуг» тощо. Удосконалено тлумачення поняття «система оздоровчого фітнесу».

Завдяки аналізу праць українських і зарубіжних науковців встановлено проблемні аспекти організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу України: відсутність загальноприйнятих кваліфікаційних характеристик фітнес-тренера та відповідних менеджерів, а отже, конкретних вимог до рівня їх теоретичної та практичної підготовленості, чітких ознак необхідної професійної кваліфікації; наявну організаційну роз'єднаність процесу підготовки кадрів для фітнес-клубів,

оскільки чимала кількість суб'єктів системи оздоровчого фітнесу продовжує самотужки здійснювати підготовку та підвищувати кваліфікацію власного персоналу, видаючи по завершенні документ про їх проходження, який не відповідає наявній національній системі кваліфікації; невизначеність організаційних умов упровадження сучасної системи безперервного професійного розвитку для фітнес-персоналу в Україні; практичну відсутність зовнішнього оцінювання професійних компетентностей фітнес-персоналу, що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи.

Системний аналіз світового масиву наукових знань та міжнародного досвіду розвитку системи оздоровчого фітнесу свідчить про певне опрацювання його теоретико-методичних засад, однак потребують врегулювання особливості формування та реалізації відповідної державної політики, нормативно-правових, соціальних та економічних аспектів функціонування зазначеної системи.

У другому розділі «**Методи та організація дослідження**» обґрунтовано доцільність застосування методів відповідно до мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Розкрито етапи проведення дисертаційного дослідження.

Під час виконання дисертаційної роботи були використані такі методи дослідження теоретичного рівня: аналіз та синтез; аналогію; екстраполяцію; ретроспективний; системний та структурно-функціональний аналіз; методи дослідження емпіричного рівня: документальний метод, опитування (анкетування), контент-аналіз, педагогічне спостереження, експертне оцінювання; PEST-аналіз, SWOT-аналіз; методи математичної статистики.

Дисертаційну роботу виконано декількома етапами із послідовним і паралельним розв'язанням завдань дисертаційної роботи.

Перший етап (2012–2013 рр.) був спрямований на інформаційний пошук наукових і методичних джерел педагогічного, психологічного, соціологічного, юридичного, управлінського спрямування, документальних матеріалів за проблематикою дослідження формування системи оздоровчого фітнесу загалом та кадрового забезпечення зокрема. На цьому етапі визначено наукову розробленість досліджуваної проблеми, сформульовано категоріальний апарат, визначено об'єкт, предмет дослідження, сформульовано мету та основні завдання. Складено алгоритм виконання дисертаційного дослідження. На основі теоретичного аналізу наукових та методичних джерел проведено попередній добір засобів і методів подальшого дослідження. Проаналізовано історичні передумови становлення оздоровчого фітнесу та його нормативно-правове забезпечення.

На другому етапі (2014–2015 рр.) досліджено функціонування системи оздоровчого фітнесу в Україні та світі. Вивчено досвід кадрового забезпечення цієї системи у зарубіжних країнах. Здійснено теоретичний аналіз основних дефініцій дослідження. Вивчено діяльність міжнародних організацій, що розвивають оздоровчий фітнес. Взято участь у Форумі вчителів фізичної культури.

На третьому етапі (2016–2019 рр.) проведено контент-аналіз одного із популярних в українському сегменті інтернет-сайтів кадрового порталу HeadHunter (hh.ua) для встановлення попиту на професії фітнес-індустрії; дібрано експертів; досліджено узгодженість їхніх думок; встановлено сильні та слабкі сторони, загрози і можливості діяльності фітнес-клубів мережі «Sport Life», проведено анкетування

учасників II етапу Всеукраїнської олімпіади зі спеціальності «Фітнес і рекреація» (березень 2017 р.) (n=52) із 19 закладів вищої освіти (ЗВО), науково-педагогічних працівників ЗВО і членів журі (n=13). Проаналізовано й узагальнено зміст документів адміністративного регламентування персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм та менеджера фітнес-сервісу. Організовано анкетування фітнес-тренерів та споживачів. Проведено педагогічне спостереження змісту професійної діяльності персонального тренера та фітнес-тренера групових програм.

На *четвертому етапі* (2018–2020 рр.) обґрунтовано концепцію кадрового забезпечення оздоровчого фітнесу в Україні; встановлено передумови її розроблення, узагальнено теоретичні та емпіричні дані, розроблено проекти професійних стандартів найпоширеніших професій: «Персональний фітнес-тренер», «Фітнес-тренер групових програм» та «Менеджер фітнес-сервісу». Підготовлено текст і сформульовано висновки дисертаційної роботи. За отриманими результатами дослідження підготовлено та опубліковано монографію. Здійснено впровадження результатів в освітній процес здобувачів вищої освіти зі спеціальності 017 «Фізична культура та спорт» різних закладів вищої освіти України та у діяльність суб'єктів системи оздоровчого фітнесу.

Автореферат і дисертаційну роботу подано для попереднього обговорення на спільному засіданні кафедри теорії та методики фізичної культури і кафедри фітнесу та рекреації Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського.

Апробація основних результатів дослідження та їх оприлюднення відбувалися на всіх етапах виконання дисертаційної роботи

У третьому розділі «**Міжнародний досвід організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу**» представлено результати діяльності міжнародних організацій, що розвивають оздоровчий фітнес. Розкрито особливості організаційного забезпечення оздоровчого фітнесу в зарубіжжі. Завдяки документам звітності за 2014–2018 рр. Європейської асоціації фізичної активності (Europe Active Association) та Міжнародної асоціації спортивно-оздоровчих клубів (IHRSA), охарактеризовано розвиток фітнес-індустрії у світі. Отже, 2018 року дохід міжнародної фітнес-індустрії зріс від 87,2 млрд до 94 млрд доларів порівняно із 2017 роком, кількість фітнес-клубів збільшилася з 200 тис. до 210 тис., а кількість клієнтів – від 174 млн до 183 млн. Показники стану сучасної фітнес-індустрії подано у табл. 1.

Таблиця 1

Основні показники сучасної фітнес-індустрії (2018 р.)

Показники Об'єкт дослідження	Дохід (млрд)	Кількість клубів	Кількість фітнес- персоналу	Кількість споживачів (млн)
США	\$ 35,0 (+16,6 %)	40 300	599 992	62,1
Європа	€27,2 (+3,4 %)	61 984 (+4,6 %)	750 000	62,2 (+3,5 %)

Показники європейської фітнес-індустрії подано у табл. 2

Основні показники європейської фітнес-індустрії (2018 р.)

Показники Країна	Дохід (млрд €)	Кількість клубів	Кількість фітнес- персоналу	Кількість споживачів (млн)
Німеччина	6,0	9300	8797	11,1
Великобританія	5,8	7005	26310	9,9
Франція	3,01	4370	12590	5,96
Італія	2,72	7700	14149	5,46
Іспанія	2,7	4650	2649	5,3

Отож зі зростанням членства на 4,5 %, до 11,1 млн осіб на початок 2019 року, Німеччина зміцнила свої позиції як країна з найбільшим доходом та кількістю клієнтів. Зазначимо, що Німеччина є першою країною, що має офіційний єдиний стандарт для фітнес-клубів: DIN-стандарт 33961 («ZerFit»), який свідчить про відповідність обладнання вимогам експлуатації; дотримання санітарно-гігієнічних умов (використання якісних засобів для дезінфекції, відповідність освітлення залу тощо); наявність інформації щодо кожного тренера і його кваліфікації (сертифікат), дотримання пропускового потенціалу клієнтів; наявність засобів надання першої медичної допомоги та протипожежного захисту тощо. Відповідно, такий документ підвищує довіру клієнтів та партнерів, має особливий маркетинговий ефект і сприяє продажу членства у фітнес-клубі. На нашу думку, досвід розвитку і функціонування фітнес-індустрії Німеччини для України є необхідним і доцільним.

Під час дослідження встановлено, що 2018 року найкраще підвищили свій рівень поширення фітнес-послуг Туреччина, Польща, Італія та Іспанія. Провідні позиції утримують Швеція та Нідерланди, де рівень поширення фітнес-послуг становить 21,6 % та 17,1 % відповідно. Отже, оздоровчий фітнес стрімко розвивається і, на наш погляд, до 2030 року досягне своєї мети – 230 млн членів фітнес-клубів у всьому світі.

Кадрове забезпечення оздоровчого фітнесу в зарубіжних країнах має свої особливості, однак, попри високу якість університетської освіти в країнах Європи, обов'язковим є тренерське ліцензування, яке повсякчасно підтверджує рівень професійної кваліфікації. Вивчення міжнародного досвіду сертифікації фітнес-персоналу є актуальним, його врахування необхідне для створення єдиного стандартизованого підходу до оцінювання професійного рівня фітнес-персоналу в Україні. Саме тому ми досліджували міжнародний досвід сертифікації фітнес-персоналу. Зазначимо, що Комітет із питань стандартів «EuropeActive» (Європейська асоціація здоров'я та фітнесу) затвердив 13 професійних стандартів і встановив вимоги для організацій, які можуть стати акредитованими провайдерами для сертифікації фітнес-персоналу. Зокрема, 2012 року Американська рада з фізичних вправ (ACE) стала першою в США постачальницею послуг сертифікованого фітнесу. Окрім неї, у країнах Європи та США функціонує багато інших організацій (понад 400), які здійснюють сертифікацію фітнес-тренерів.

До найбільш авторитетних організацій належать ті, які акредитувала Національна комісія сертифікаційних агентств (NCCA). Однак найбільш популярними програмами сертифікації є «Персональний тренер (СРТ)» та «Інструктор групових фітнес-програм (GFI)». Зауважимо, що часто організації для подальшого навчання пропонують для сертифікованого фітнес-персоналу спеціалізовані програми навчання. Наприклад, для сертифікованих тренерів Американського коледжу спортивної медицини є 3 спеціалізовані програми для роботи з клієнтами з інвалідністю [тренер з фізичної активності проти раку (ACSM / ACS), сертифікований інклюзивний тренер із фітнесу (ACSM / CIFT) та тренер з фізичної активності у сфері охорони здоров'я (ACSM / PARHS)] (див. табл. 3). Деякі організації пропонують навчання для підготовки до іспиту (курси, відеоуроки, інструктажі з різних тем тощо), на якому слід відповісти на різну кількість запитань, які можуть бути у вигляді тесту, фото чи відео. Після складання іспиту видають електронний, а згодом паперовий сертифікат, який є чинним 2 або 3 роки, і пластикову карту «Персонального фітнес-тренера» («Certified Personal Trainer» – СРТ) або «Інструктора групових фітнес-програм» («Group Fitness Instructor» – GFI). Слід зазначити, що кожен програму сертифікації регулярно оцінюють, щоб гарантувати її відповідність сучасним дослідженням та стандартам.

Критерії оцінювання для кожної програми сертифікації також оновлюють та засвідчують мінімальний рівень компетентності кандидата для безпечної практики в межах зазначеної сертифікації (див. табл. 3).

У четвертому розділі **«Вітчизняна практика організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу»** представлено темпи зростання системи оздоровчого фітнесу. У 2018 році було визначено потенційне місце нашої країни в європейських рейтингах. Зазначимо, що Україну вперше згадано у міжнародному звіті «European Health&Fitness Market – 2019» про ринок фітнесу, який охопив країни Євросоюзу, а також Швейцарію, Норвегію, Туреччину, Росію (European Health & Fitness Market Report (EHFMR), 2018; European Health & Fitness Market. Report Deloitte, 2019).

Отже, основними лідерами на ринку оздоровчого фітнесу 2018 року були мережі фітнес-центрів середнього цінового сегмента: «FitCurves» (понад 105 залів у 38 містах), «Sport Life» (67 спортклубів у 18 містах), «Малібу» (26 клубів у 9 містах), «АтлетіКо» (24 клуби), «Pulse Gym» (14 клубів) і «Сафарі» (11 клубів). Є мережі і з меншою кількістю: від 3 до 8 клубів – «Спортленд», «MyFit», «InterFit», «Планета Фітнес», «Спортклуб Дії», «FitnessLife», «Вертикаль», «Домінант», «Ківі Фітнес» тощо. Серед компаній, які працюють у преміум-сегменті, найвідомішими є «Гран-прі», «Tsarsky», «Акваріум», «Подільський», «Sky Fitness» та ін. Розподіл фітнес-клубів в Україні представлено на рис. 1.

Майже кожен четвертий клуб (23 %) функціонує у м. Києві, це на 3 % менше ніж 2017 року. Загалом фітнес-клуби переважно розміщені у великих містах, що здебільшого зумовлено купівельною спроможністю населення.

Досліджуючи стан фітнес-індустрії м. Львова у 2018 році, встановлено функціонування 88 фітнес-клубів (5 % від усіх в Україні). Насиченість ринку фітнес-клубами у місті є нерівномірною. Лише 7,7 % із них мають понад одну філію. Заклади з одним офісом становлять більшість. Ці клуби орієнтуються, передусім, на людей із нижчим за середній рівнем достатку. Споживачами фітнес-послуг у Львові у 2018 році було 57 520 осіб (7,9 %).

Вимоги міжнародних організацій до іспиту з сертифікації персонального фітнес-тренера, інструктора групових фітнес-програм

Організації	Американська рада з фізичних вправ (ACE)	Національна академія спортивної медицини (NASM)	Американський коледж спортивної медицини (ACSM)	Національна асоціація сили та кондицій (NSCA)	Національна рада з питань сили і фітнесу (NCSF)	Міжнародна асоціація фахівців з фітнесу (IFPA)	Національна федерація професійних тренерів (NFPT)
Вимоги							
паспорт, карта ID	+	+	+	+	+	+	+
оплата	399 / 249	899 / 399	349 / 299	435 / –	299 / –	349 / 449	379 / –
СРТ/ GFI, дол.	середня	середня	вища	вища	середня	середня	вища
іспит із серцево-легеневої реанімації (CPR) із використанням автоматичного зовнішнього дефібрилятора AED	показ або міжнародне свідчення про складання акредитованого провайдера курсу CPR/AED, який визнає ACE	міжнародне свідчення про складання іспиту	свідчення про складання іспиту з практичним компонентом	міжнародне свідчення про складання іспиту акредитованого провайдера, який визнає ACE	міжнародне свідчення про складання іспиту	міжнародне свідчення про складання іспиту	міжнародне свідчення про складання іспиту
термінологія з анатомії та фізіології	знати (англійською мовою)	знати (англійською мовою)	знати (англійською мовою)	знати (англійською, корейською, італійською, іспанською, китайською мовами)	знати (англійською мовою)	знати (англійською мовою)	знати (англійською мовою)
етичні рекомендації	згода і визнання	згода і визнання	згода і визнання	згода і визнання	згода і визнання	згода і визнання	згода і визнання
теоретична підготовка	є рекомендовані посібники для персонального тренера та для інструктора з групового фітнесу; самостійна підготовка або 80–100 год навчання впродовж 3–4 місяців	є рекомендовані посібники; навчання 10–12 тижнів	є рекомендовані посібники; участь у семінарі або вебінарі; самостійна підготовка або навчання впродовж 3–6 місяців	є рекомендовані посібники; самостійна підготовка або організовані курси з різних тем для підготовки	самостійна підготовка або навчання на курсах з різних тем, відеоуроки	самостійна підготовка або навчання на курсах організації	самостійна підготовка або навчання на курсах організації

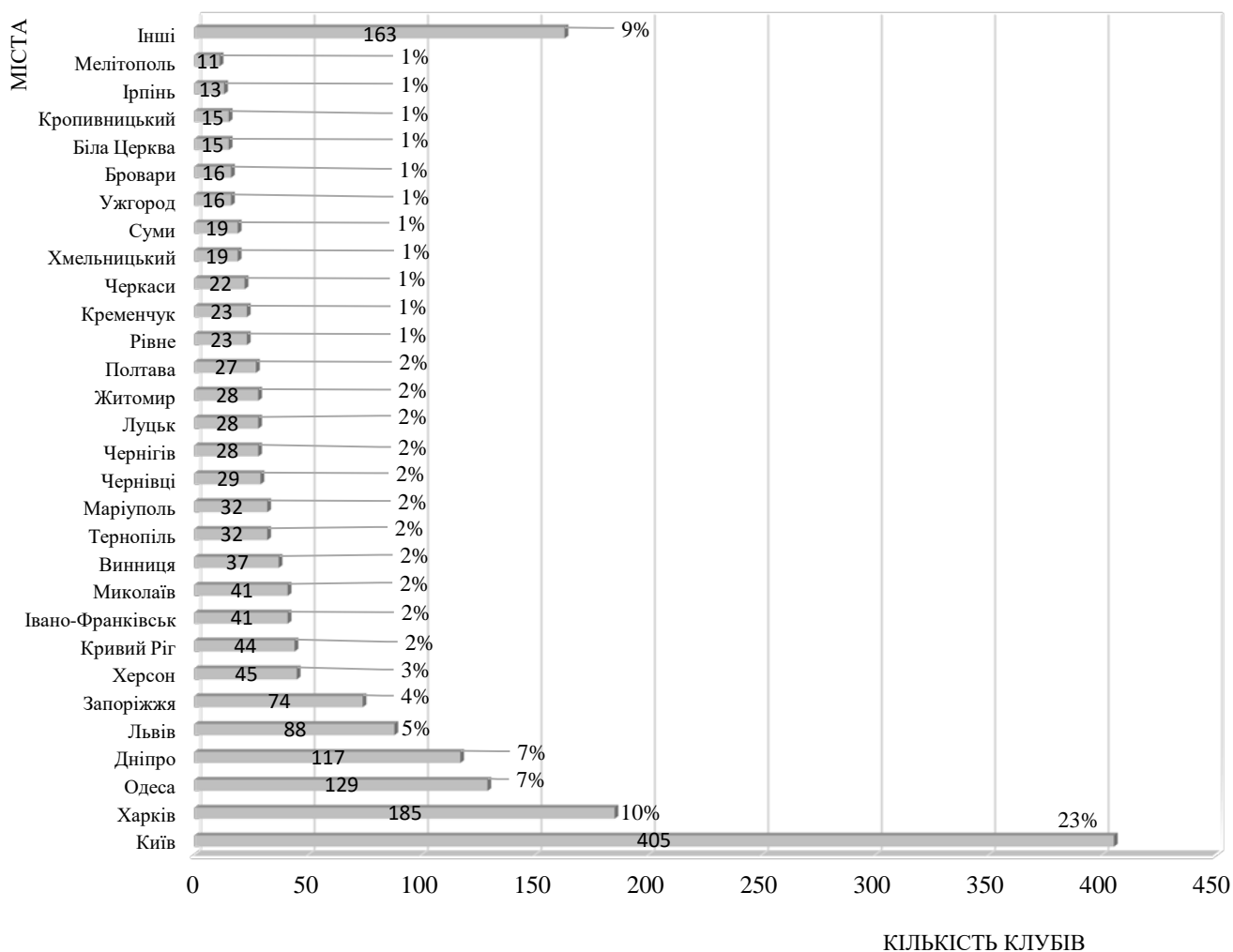

Рис. 1. Кількість фітнес-клубів у містах України

Проаналізувавши діяльність фітнес-закладів, слід зазначити наявність двох міжнародних мереж: «FitCurves» та «Sport Life». Найбільшою за кількістю клубів у Львові є мережа «FitCurves» – 9 клубів, далі «Sport Life» – 4 клуби, «Ківі Фітнес» – 4, «Олімп» – 4, «Forever» – 3, «Малібу» – 2, «Ліга» – 2 та ін.

Діяльність і успішність роботи будь-якої організації залежить від обраної стратегії, що здатна сприяти зростанню та успіху. Саме тому ми проаналізували особливості діяльності фітнес-клубів найбільш популярних серед мешканців Львова мереж «FitCurves» і «Sport Life». Так, наприклад клуби мережі «Sport Life» працюють у великому часовому діапазоні, що є зручним для вибору часу занять. У тренажерному залі проводять 110–130 персональних тренувань щодня, є близько 30 фітнес-програм, однак кожен клуб має свій перелік. Щодо контингенту, то 55 % споживачів – чоловіки, 45 % – жінки. У середньому за день усі фітнес-клуби «Sport Life» відвідують 3853 клієнти.

Діяльність мережі клубів забезпечують 183 співробітники, 44,2 % з яких мають вищу фахову освіту. Тож значна частина персоналу не має фахової вищої освіти, а пройшла лише короткочасні курси чи фітнес-конвенції; це обмежує їхню здатність розв'язувати спеціалізовані завдання і практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов. Більшість фахівців (54,1 %) працює інструкторами тренажерного залу, 18 % – тренерами у басейні, 16,4 % – тренерами групових занять, 9,3 % – ведуть заняття з дітьми, а 2,2 % – заняття зі сквошу.

Для встановлення стратегії розвитку і конкурентного середовища на ринку мережі фітнес-клубів «Sport Life» застосовано PEST та SWOT-аналіз, тобто з'ясовано сильні та слабкі сторони, можливості та загрози діяльності. Зауважимо, що «Sport Life» формує конкурентне середовище, однак має достатній потенціал, який подано у стратегічних напрямках розвитку (див. табл. 4). Фітнес-клуби мають можливості залучати нових споживачів за допомогою пропаганди, реклами, акцій на різні види «клубних карт» (місячна, квартальна, піврічна тощо); упроваджувати нові фітнес-програми (зокрема для вагітних, осіб з інвалідністю); запроваджувати реабілітаційний фітнес; налагоджувати співпрацю із ЗВО, ЗСО, спортивними командами; розширювати / збільшувати асортимент фітнес-послуг та поліпшення якості їх надання. Відповідно, це вимагає фаховості персоналу та безперервного професійного розвитку.

Установлено щорічне зростання потреби у кваліфікованому фітнес-персоналі. Потреба роботодавців у працівниках за відповідним видом економічної діяльності «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» за даними державної служби зайнятості на кінець 2016 року становила 0,4 тис. осіб, на кінець 2017 року – 0,5 тис. осіб і на кінець 2018 року – 0,6 тис. осіб.

Зазначимо, що у 2018 році найбільш привабливими для інвестицій були такі галузі, як «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок», де вони зросли більш ніж у два рази – на 122,1 % (2017 року – 1,6 млрд грн, а 2018 р. – 3,7 млрд грн).

Окрім цього, ми провели контент-аналіз одного з популярних в українському сегменті інтернет-сайтів міжнародного кадрового порталу «HeadHunter» (hh.ua).

Проаналізовано запити роботодавців на фітнес-персонал (2015–2018 рр.), який було класифіковано за окремими професіями. Зокрема, 2015 року надійшло 230 запитів, 2016 року – 494, у 2017 року – 502 запити та 2018 року – 509. Опрацьовано лише придатні запити, де пропонували вакансії фітнес-персоналу в різних містах України. Наявність вакансій зумовлена різними причинами: вимогами роботодавців до претендентів на посади, недостатньою кількістю підготовлених фахівців, вилученням спеціальності «Фітнес та рекреація» із переліку тих, за якими готували здобувачів вищої освіти, відкриттям нових фітнес-центрів та збільшенням кількості осіб, залучених до оздоровчого фітнесу тощо (див. табл. 5).

Отже, останнім часом найбільша потреба роботодавців є у фітнес-тренерах групових програм (42,5 %). Серед них зазначають тих, хто проводить заняття з пілатесу, йоги («флай-йоги»), танцювальних напрямів («zumba», «twerk», «strip dance»), «ski-jumping» тощо. На нашу думку, цю потребу зумовлює поява нових видів фітнес-програм, які здатні сприяти залученню нових споживачів / клієнтів до фітнес-клубів. Також є потреба у персональних фітнес-тренерах (16,7 %), обов'язки яких у разі потреби можуть виконувати інструктори тренажерних залів (12,5 %) або фізичні реабілітологи. На третьому місці є потреба у тренерах аквазони (11,1 %).

Потребу у фітнес-персоналі підтверджує аналіз офіційних сайтів п'яти найкращих мереж фітнес-клубів України: «FitCurves», «Sport Life», «Малібу», «АтлетіКо», «Сафарі». Цю інформацію розміщено у розділі «Вакансії клубу». Так, наприклад, мережа фітнес-клубів «Sport Life» має більше ніж 300 вакансій у нових клубах мережі і тих, які вже працюють. Вважаємо, що у майбутньому ця тенденція збережеться і посилиться.

Матриця SWOT-аналізу діяльності мережі фітнес клубів «Sport Life»

<p>Зовнішнє середовище</p> <p>Внутрішнє середовище</p>	<p><i>Можливості</i></p> <p>Лідерство на ринку, відкриття нових клубів у місті. Залучення нових споживачів. Упровадження нових фітнес-програм, зокрема для вагітних, осіб з інвалідністю. Регулярне навчання і підвищення кваліфікації персоналу. Страхування життя і здоров'я від нещасних випадків</p>	<p><i>Загрози</i></p> <p>Конкуренція, поява нових фітнес-клубів. Низька споживча активність (зацікавленість) населення. Економічна нестабільність (високий рівень інфляції). Підвищення цін на абонементи</p>
<p><i>Сильні сторони</i></p> <p>Вигідне розташування і режим роботи клубів, їхня велика площа, кваліфікований персонал, підвищення кваліфікації фітнес-тренерів та їх клубна атестація. Різноманіття фітнес-послуг: дитячі, SPA-послуги, корпоративний фітнес. Фітнес-програми відповідають світовим стандартам. Акції на клубні картки та їх «заморожування» на певний період; відкриття філій за франшизою. Підтримка соціальних фізкультурно-спортивних заходів. Наявність фітнес-кафе / спортивного бару, басейну</p>	<p><i>Поле СіМ</i></p> <p>Відкривати нові клуби, ураховуючи нові напрями фітнесу для вагітних, осіб з інвалідністю тощо. Запроваджувати реабілітаційний фітнес. Надавати якісні фітнес-послуги. Співпрацювати із ЗВО, ЗСО, спортивними командами</p>	<p><i>Поле СіЗ</i></p> <p>Доносити регулярно / систематично інформацію до потенційних споживачів про наявні місця та фітнес-програми. Проводити клубні фітнес-конвенції. Підвищити рівень фізкультурної освіченості. Підвищувати рівень зацікавленості населення фітнес-послугами. Залучати нових клієнтів за допомогою пропаганди, реклами, акцій на абонементи та різні види (місячний, квартальний, піврічний абонементи тощо)</p>
<p><i>Слабкі сторони</i></p> <p>Високі ціни і купівля лише річного абонементу. Відсутність умов для тренування осіб з інвалідністю (відсутність пандусів та ін.). Відсутність у більшості тренерів фахової освіти. Відсутність мотивації споживачів клубу. Відсутність інформації про стан здоров'я споживача. Немає пробних одно-разових відвідувань. Додаткові платні послуги (теніс, сквош), які не передбачені клубного карткою</p>	<p><i>Поле СлМ</i></p> <p>Забезпечити умови для тренування осіб з інвалідністю. Сприяти мотивації споживачів клубу (для регулярних споживачів – знижки, безкоштовний збір інформації про їхнє здоров'я). Оновлювати спортивний інвентар</p>	<p><i>Поле СлЗ</i></p> <p>Розробити нові ідеї і технології, які випереджають дії конкурентів. Залучити споживачів за рахунок нового / інноваційного інвентарю. Аналізувати найкращі практики бізнесу фітнес-послуг</p>

Вакансії фітнес-персоналу (%)

Професія (посада)	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Персональний фітнес-тренер	15,9	21,2	30,7	16,7
Інструктор тренажерного залу	5,9	8,2	13,7	12,5
Фітнес-тренер (інструктор) групових програм	36	43,2	42,6	42,5
Тренер аквафітнесу	3,7	5,8	4,2	11,1
Тренер дитячого фітнесу	1,6	3,5	1,3	2,4
Фітнес-консультант	0,5	0,2	–	–
Менеджер (адміністратор) фітнес-сервісу	11,1	3,9	4,4	3,8
Фізичний реабілітолог	4,2	2,7	0,2	0,3
Інший фітнес-персонал	21,1	11,3	2,9	10,7
Разом / придатні	230/189	494/453	502/465	509/368

Роботодавці у своїх запитах також зазначали вимоги до кожної вакансії. Слід сказати, що часто вони прагнули до поєднання професій (фітнес-тренер / адміністратор; персональний тренер, який здатний проводити і групові заняття тощо). На нашу думку, це зумовлено тим, що у «Класифікаторі професій» зазначено лише 3 посади фітнес-персоналу (фітнес-тренер, інструктор з аеробіки та інструктор-методист тренажерного комплексу) і до останньої із названих професій у «Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників» подано кваліфікаційну характеристику (вимоги до змісту професійної діяльності: «завдання та обов'язки», «повинен знати», «кваліфікаційні вимоги»). Слід зазначити, що для посади «фітнес-тренера» науковці також розробили відповідні вимоги (М. Дутчак, М. Василенко, 2010), які необхідно впровадити. Отже, не існує єдиних критеріїв добору фітнес-персоналу, немає чіткого розуміння трудових функцій та дій, які повинен виконувати фітнес-тренер тієї чи іншої спеціалізації, і, відповідно, невизначеним залишається перелік професійних компетентностей фітнес-тренера, які забезпечать реалізацію трудових функцій шляхом виконання визначених трудових дій.

Наші дослідження були зосереджені на розробленні професійних стандартів для персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу. Для цього вивчено зміст їхньої професійної діяльності за допомогою аналізу документів адміністративного регламентування, педагогічного спостереження під час проведення групових (n=69) та персональних занять (n=35), опитування тренерів (n=120) та 586 клієнтів.

Отже, з'ясовано, що 78 % фітнес-тренерів влаштовує режим їх роботи. Більшість опитаних тренерів (83 %) проводять інструктаж з техніки безпеки для клієнтів перед початком занять, разом з тим 13,7 % клієнтів зазначили його відсутність.

Підготовка фітнес-тренерів до заняття, за свідченням опитаних, передбачає таке: 53 % – добирають програму на кожне заняття, 46,6 % – приходять завчасно і готують

місце до занять; 19,1 % – спонтанно проводять заняття і лише 5,8 % вважають, що немає потреби готуватися.

Загалом 75 % опитаних фітнес-тренерів прагнуть до збільшення кількості клієнтів, бо від цього залежить їхня зарплата. Імідж тренера, який приваблює клієнтів, потребує володіння сучасними знаннями. Саме тому 61,6 % керівників фітнес-клубів, як зазначили респонденти-тренери, спонукають їх до підвищення кваліфікації. Це пов'язано з тим, що фітнес-індустрія доволі швидко розвивається, з'являється нове сучасне обладнання, фітнес-програми тощо. Більшість фітнес-тренерів (62,5 %) для цього відвідують фітнес-конвенції, 12,5 % – обирають самостійне навчання та 25 % – інші форми. Отже, мотивація фітнес-тренерів до самовдосконалення та професійного зростання потребує активізації.

Більшість клієнтів (42,7 %) фітнес-клубів зазначила, що тренується під керівництвом тренера групових програм, по 25,6 % – під керівництвом персонального тренера і самостійно, лише 17,6 % тренує самостійно або поєднує заняття під керівництвом тренера (персонального чи групових програм).

Майже половина (46,7 %) клієнтів, відповідаючи на питання анкети, засвідчили відсутність недоліків у роботі тренера, однак решта основними недоліками у проведенні занять назвали переповненість групи (87 % відповідей), недостатність інвентарю та обладнання під час заняття (45,3 %), відсутність належних умов для його проведення (42,6 %), недостатню увагу з боку тренера (22,4 %) і відсутність індивідуального підходу при визначенні навантажень (15,1 %) під час групових занять. Недостатнім рівень професійної підготовленості тренера назвали 12,5 % респондентів.

Разом із тим 30,8 % тренерів та 28,3 % клієнтів вважають, що роботодавці повинні бути зацікавлені також у доброму здоров'ї своїх працівників, тому могли би сплачувати для них послуги у фітнес-клуб. Зазначимо, що в сучасних умовах для успішного розвитку бізнесу значущим чинником є якість та ефективність роботи персоналу, а це залежить не лише від правильно вибудованої системи мотивації, але й від фізичних та психологічних можливостей співробітників, зокрема від рівня їхнього здоров'я (так званий health management). Тим паче є клуби, що пропонують корпоративні програми.

У п'ятому розділі «**Перспективи розвитку системи оздоровчого фітнесу в Україні**» за результатами експертів (n=15) подано вагомість впливу соціальних (зважена оцінка=1,13), економічних (зважена оцінка=0,93), політичних (зважена оцінка=0,91) та технологічних (зважена оцінка=0,88) чинників на систему оздоровчого фітнесу.

Результати PEST-аналізу та SWOT-аналізу діяльності фітнес-клубів враховано при формуванні варіантів дій, необхідних для удосконалення організаційного й кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу. Найбільш перспективні та дієві покладено в основу розроблення концепції.

Ураховуючи потреби роботодавців у кваліфікованому фітнес-персоналі, зважаючи на перспективність і запити їх трудової (професійної) діяльності, переймаючи зарубіжний досвід, підтримуючи процес європейської інтеграції, ми розробили проекти професійних стандартів. Використано спеціальний алгоритм їх формування, адаптований до системи оздоровчого фітнесу (рис. 2). Професійні стандарти містять перелік загальних компетентностей; трудових функцій фітнес-персоналу та трудових дій, що входять до них; вимоги до знань, умінь і навичок для їх реалізації; медичні протипоказання для роботи; досвід, рівень освіти та кваліфікації.

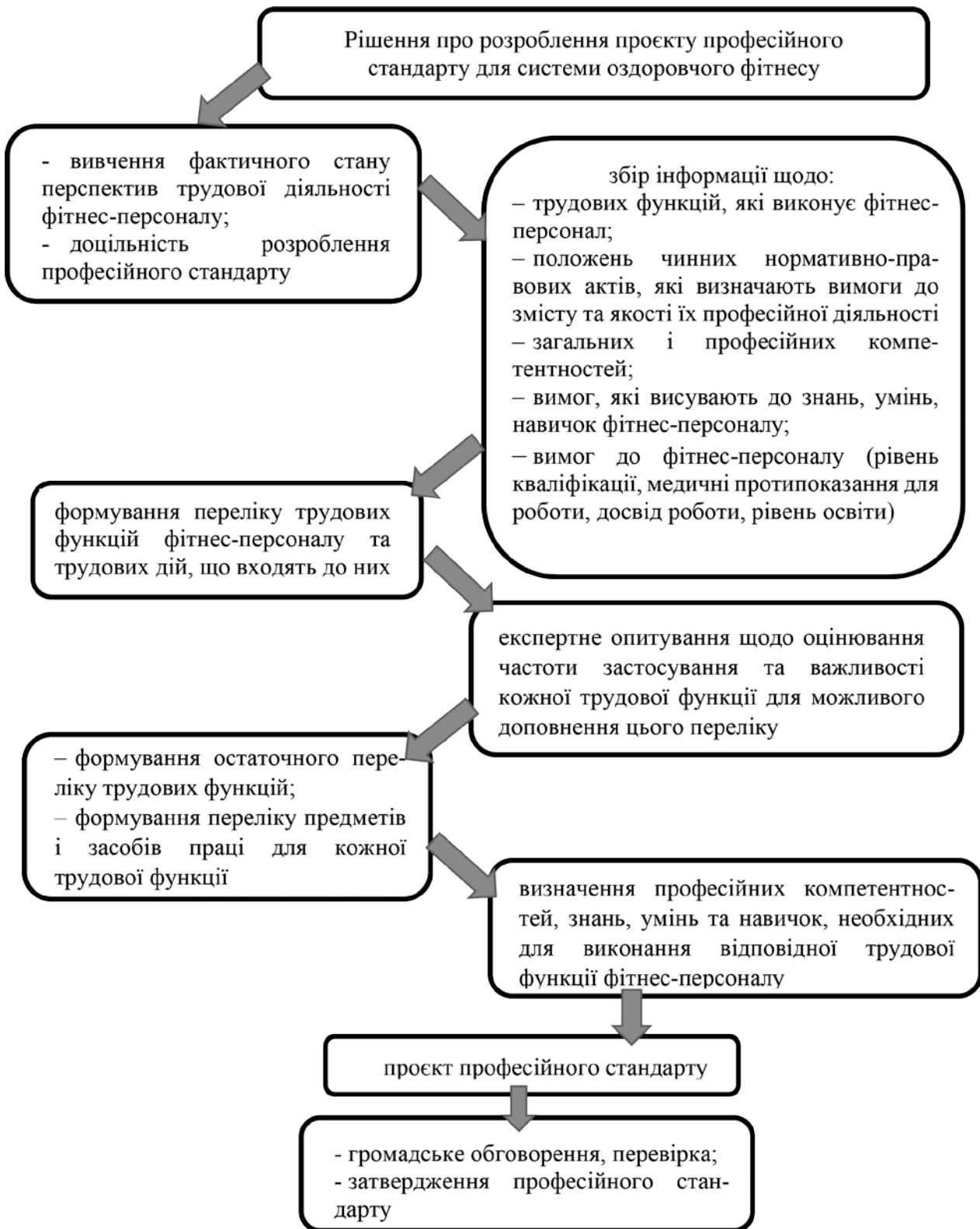

Рис. 2. Алгоритм формування проекту професійного стандарту для системи оздоровчого фітнесу

У перспективі впровадження професійного стандарту сприятиме встановленню єдиних вимог до якості кадрового забезпечення, ефективності і безпечності фітнес-послуг та подальшому розвитку вітчизняної системи оздоровчого фітнесу. У результаті усі сторони процесу надання фітнес-послуг матимуть свої переваги.

Так, роботодавці отримають чіткі критерії добору та оцінювання роботи фітнес-персоналу, запобігання недбалості і ризиків у тренувальному процесі з боку персоналу; юридичний захист роботодавця. Фітнес-персонал матиме спрощення у працевлаштуванні (зокрема, мешканці інших міст тощо); збільшення кількості клієнтів; потенційне збільшення доходів тренера; орієнтир для професійного зростання та належного самооцінювання.

Клієнти матимуть: підвищений рівень безпеки тренувань; потенційне збільшення вартості послуг фітнес-тренера. Це дасть змогу обирати фітнес-тренерів на основі професійного оцінювання їхньої готовності до надання фітнес-послуг належної якості. Заклади освіти отримають: освітні стандарти, програми та навчальні дисципліни тощо, державні органи отримають: зайнятість населення, його працевлаштування; прогнозування потреб на ринку праці; планування соціального розвитку.

Розроблено проекти професійних стандартів для персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу, узгоджені з Національною рамкою кваліфікації України та Європейською рамкою кваліфікацій.

Для персонального фітнес-тренера експерти виокремили 60 необхідних трудових дій, які забезпечують виконання 9 трудових функцій із надання фітнес-послуг різним групам населення, зокрема розроблення та впровадження персональної програми з урахуванням індивідуальних потреб та особливостей клієнта (вік, стать, схильність до певних захворювань тощо), діагностування функціонального стану, контроль за ефективністю реалізації програми, мотивація клієнта, орієнтація на здоровий спосіб життя, підвищення кваліфікації відповідно до вимог і потреб фітнес-ринку, дотримання вимог безпеки та охорони праці тощо.

Для фітнес-тренера групових програм експерти визначили 58 трудових дій, які забезпечують виконання 9 трудових функцій, зокрема проведення групових програм різного спрямування, добір музичного супроводу з урахуванням методичних вимог і особливостей формату заняття, рекомендації щодо модифікації вправ і відповідного добору обладнання залежно від рівня фізичної підготовленості клієнтів, дотримання методичних принципів щодо подання команд у груповому занятті, мотивацію клієнтів та створення здоров'яформувального середовища, встановлення комунікаційних взаємодій, підвищення кваліфікації відповідно до вимог і потреб фітнес-ринку, дотримання вимог безпеки та охорони праці.

Для менеджера фітнес-сервісу експерти врахували 38 трудових дій, які забезпечують виконання 6 трудових функцій для забезпечення сервісу надання фітнес-послуг різним верствам населення, зокрема забезпечення пропускну здатності фітнес-клубу та якісного обслуговування клієнтів, налаштування комунікацій між суміжними підрозділами, збереження клієнтської бази, супровід клієнта та миттєве розв'язання конфліктних питань, аудит та нагляд за приміщенням закладу, формування фінансових звітів, ведення документообігу тощо.

У шостому розділі **«Обґрунтування концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні»** зазначено, що результати аналізу фактичного стану функціонування системи оздоровчого фітнесу та її кадрових потреб, перспектив застосування трудової діяльності фітнес-персоналу, вимог ринку праці (роботодавців) до їхньої професійної готовності, реформування

вищої освіти; зростання ролі неформальної освіти, невизначеність організаційних умов упровадження сучасної системи безперервного професійного зростання фітнес-персоналу, вивчення міжнародного досвіду, відсутність професійних стандартів для фітнес-персоналу тощо стали передумовами розроблення концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу (рис. 3).

Метою концепції є удосконалення організації системи оздоровчого фітнесу та забезпечення її персоналом для підвищення якості надання фітнес-послуг. Мету деталізовано в такі цілі:

- координація діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту;
- формування системи моніторингу фітнес-персоналу;
- удосконалення функціонування фітнес-клубів.

Так, координація діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту передбачає взаємодію та побудову взаємовідносин між органами державної влади, громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості та суб'єктами фітнес-індустрії, урахувавши їхнє внутрішнє і зовнішнє середовище. Доцільним є державно-приватне партнерство у системі оздоровчого фітнесу. Позитивним є той факт, що усі зацікавлені сторони готові до такої взаємодії. Про це свідчить круглий стіл «Перспективи розвитку оздоровчої рухової активності в Україні» (25. 10. 2017 р.), всеукраїнські дослідження ринку фітнес-послуг (2017 р., 2018 р., 2019 р.), розроблення «Єдиного фітнес-стандарту України» (17. 01. 2019 р.) тощо.

Зазначена співпраця дасть змогу виконати завдання з узгодження документів регламентування щодо розроблення і затвердження професійних стандартів для фітнес-персоналу, кваліфікаційної характеристики фітнес-тренера, які відобразатимуть вимоги ринку праці, роботодавців та споживачів до якості професійної діяльності. Це допоможе оцінити професійну придатність фахівця, сприятиме безпечності та якості надання фітнес-послуг. Об'єктивне оцінювання повинен здійснювати Центр сертифікації фітнес-персоналу, який незалежно оцінюватиме реальний стан його професійної підготовленості. Доцільним є створення галузевої системи кваліфікацій та визначення категорій фітнес-клубів.

Для розвитку системи оздоровчого фітнесу необхідно поліпшити спортивну інфраструктуру, популяризувати оздоровчий фітнес і тим самим сприяти залученню населення до рухової активності тощо.

Для формування системи моніторингу фітнес-персоналу необхідно виконати завдання щодо вдосконалення системи підготовки кадрів через профільну і непрофільну освіту (навчання слід здійснювати за акредитованими програмами), оскільки освітній процес повинен сформувати навички та компетентності, що відповідають міжнародним стандартам, очікуванням роботодавців і споживачів фітнес-послуг.

Необхідно забезпечити модернізацію змісту і структури підготовки, професійної перепідготовки кадрів. Підготовка фахівців у профільних ЗВО повинна забезпечити їхню готовність до проведення занять з оздоровчого фітнесу.

Для виконання завдання щодо обліку фітнес-персоналу та міжнародного співробітництва слід формувати вітчизняний реєстр фахівців і сприяти його міжнародному визнанню в Американському USREPS та Європейському EREPS реєстрах фахівців з оздоровчого фітнесу.

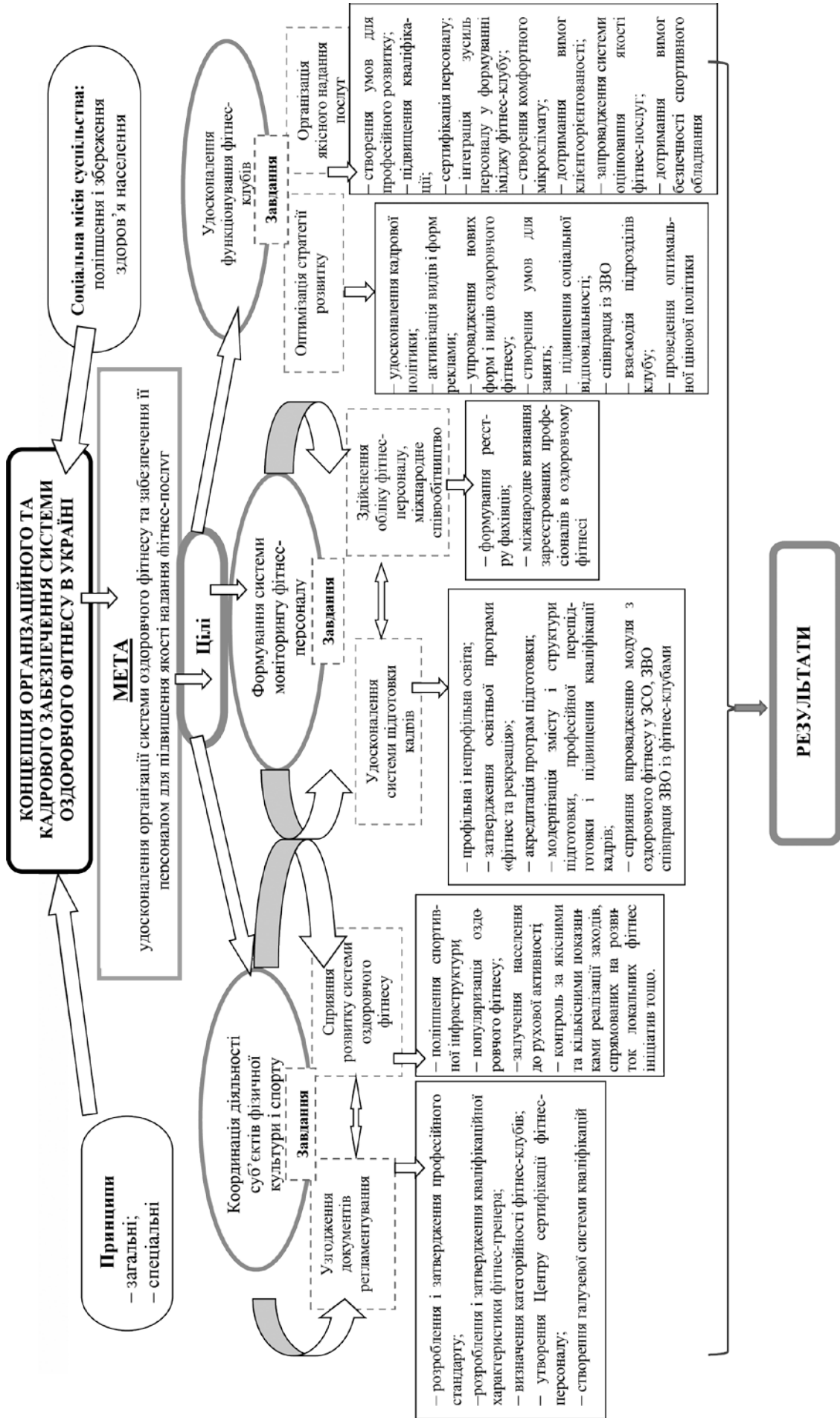

Рис. 3. Схема концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні

Розроблена концепція дає змогу обрати провідний вектор діяльності фітнес-клубу; спрогнозувати, який шлях допоможе набути конкурентних переваг на ринку та забезпечити належну якість фітнес-послуг. Саме тому для вдосконалення функціонування фітнес-клубів необхідно реалізувати завдання щодо оптимізації стратегії їхнього розвитку. Керівництву слід формувати ефективну кадрову політику щодо чисельності персоналу, його кваліфікації і ефективного використання. Необхідно активізувати різноманітні види і форми реклами, упроваджувати нові фітнес-програми і створювати для занять комфортні умови, підвищувати рівень соціальної відповідальності, налагоджувати співпрацю із закладами освіти тощо.

Виконання завдання щодо організації якісного надання фітнес-послуг, насамперед, потрібно забезпечувати оптимальною ціновою політикою, створенням комфортного мікроклімату та інтеграцією зусиль персоналу у формуванні іміджу фітнес-клубу і дотриманням вимог клієнторієнтованості. Достатньо важливо створити умови для професійного розвитку фітнес-персоналу, сприяти підвищенню його кваліфікації тощо. Підвищення професійного рівня фахівців забезпечується створенням системи сертифікації, заснованої на розроблених професійних стандартах. Сертифікація персоналу, що впливає на якість надання фітнес-послуг, повинна відповідати європейським стандартам, відбуватися добровільно, демократично і прозоро. Отож постійне підвищення кваліфікаційного рівня фахівців фітнес-індустрії та запровадження системи оцінювання якості фітнес-послуг буде запорукою їх подальшого зростання.

Упровадження концепції дасть змогу виконати соціальну місію – поліпшення і збереження здоров'я населення шляхом залучення до системи оздоровчого фітнесу.

Для встановлення проєктної ефективності концепції ми провели експертне оцінювання. Більшість експертів (66,7 %) оцінила розроблену концепцію як таку, що повністю відповідає наявному стану справ у суспільстві.

Найвищу оцінку серед критеріїв оцінювання (9,2 бала) з незначною варіацією (6,1 %) отримав рівень імовірності реалізації концепції до 2030 року, оскільки аргументованими є наведені цілі й завдання їхнього виконання (баланс між точністю та повнотою опису – 9,1 бала; 6,2 %). Експерти відзначили й високий рівень узгодженості концепції із зовнішнім середовищем ($8,3 \pm 0,2$; 9,8 %) (табл. 6).

Таблиця 6

Відносна верифікація прогнозу реалізації концепції організаційного та кадрового забезпечення шляхом експертного оцінювання (n=15), бали

Критерії оцінювання	$\bar{x} \pm m$	V, %
Рівень узгодженості концепції із зовнішнім середовищем (відповідність сучасним вимогам професійного сегмента ринку)	$8,3 \pm 0,2$	9,8%
Рівень обґрунтованості концепції (аргументованість наведених цілей і завдань, а також баланс між точністю та повнотою опису)	$9,1 \pm 0,2$	6,5%
Рівень імовірності реалізації концепції до 2030 року	$9,2 \pm 0,1$	6,1%

Загалом концепцію розроблено на перспективу, вона має довгостроковий термін впровадження. Її реалізація дасть змогу вдосконалити правове регламентування, оптимізувати діяльність фітнес-клубів, забезпечити якісну систему підготовки кадрів та їх сертифікацію, створити конкурентне середовище для залучення й утримання висококваліфікованих фахівців.

У цьому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» узагальнено результати дисертаційного дослідження і сформульовано наукові положення його новизни.

Набули подальшого розвитку положення про стан інфраструктури оздоровчо-рекреаційної рухової активності та залучення населення до оздоровчого фітнесу. Установлено, що кількість майже усіх видів спортивних споруд в Україні від 2016 року почала зменшуватися. Однак прослідковується позитивна тенденція щодо забезпечення населення фізкультурно-оздоровчими закладами.

Вивчення фактичного сучасного стану вітчизняної системи оздоровчого фітнесу дає змогу констатувати збільшувані темпи її розвитку.

Набули подальшого розвитку дані про вплив чинників зовнішнього середовища (політичних, економічних) на систему оздоровчого фітнесу та внутрішнє середовище (соціальних, технологічних) організацій, які її утворюють.

Набула подальшого розвитку та систематизації інформація з міжнародного досвіду сертифікації фітнес-персоналу організаціями: ACE, NASM, ACSM, NSCA, NFPT, NCSF, IFPA за різними найбільш популярними програмами з урахуванням їх вимог до змісту іспиту.

Удосконалено інформаційну базу знань щодо становлення та розвитку системи оздоровчого фітнесу у світі та в Україні. Оздоровчий фітнес має давню історію, тому в роботі описано та подано різні версії його виникнення та розвитку. Зазначено хронологію виникнення тих чи інших видів оздоровчого фітнесу.

Удосконалено зміст основних дефініцій системи оздоровчого фітнесу: «фітнес», «оздоровчий фітнес», «фітнес-індустрія», «фітнес-центр», «фітнес-клуб», «фітнес-студія», «фітнес-персонал», «фітнес-технологія», «фітнес-послуга», «фітнес-програма», «споживач фітнес-послуг», «система оздоровчого фітнесу» тощо. Різні версії їх тлумачення мають право на існування та доповнюють / конкретизують одна одну. Автор зробила висновок про необхідність тлумачення спеціальних дефініцій системи оздоровчого фітнесу у нормативно-правових документах.

Удосконалено та адаптовано алгоритм розроблення професійного стандарту до системи оздоровчого фітнесу, який передбачав виконання певних послідовних дій: вивчення фактичного стану та перспективи застосування трудової діяльності фітнес-персоналу; вимог до змісту та якості професійної діяльності у нормативно-правових актах; формування загальних компетентностей; переліку вимог до знань, умінь, навичок фітнес-персоналу; вимог до рівня кваліфікації, медичних протипоказань до роботи, досвіду роботи, рівня освіти фітнес-персоналу; формування переліку трудових функцій та трудових дій; експертне оцінювання їх частоти застосування та важливості; формування переліку предметів і засобів праці та визначення професійних компетентностей, знань, умінь та навичок, необхідних для виконання трудової функції

Уперше сформовано стратегічні напрями розвитку суб'єктів системи оздоровчого фітнесу (мереж фітнес-клубів «Sport Life» та «FitCurves») на середньострокову перспективу шляхом вивчення їх сильних і слабких сторін діяльності, можливостей та загроз. Завдяки побудованим SWOT-матрицям, вдалося визначити, що необхідно виконати, щоб розвинути сильні сторони діяльності й підвищити показники, які виявилися нижчими, ніж у конкурентів.

Уперше встановлено затребуваність фахівців системи оздоровчого фітнесу на вітчизняному ринку праці та визначено зміст професійної діяльності персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм та менеджера фітнес-сервісу з детальною характеристикою трудових функцій та трудових дій з їх реалізації. Вивчено сучасний стан та перспективи працевлаштування та подальшого вдосконалення діяльності фітнес-персоналу України з використанням інформації Державної служби статистики, здійснено контент-аналіз кадрового порталу «HeadHunter» і бази вакансій фітнес-персоналу за останні три роки, проведено педагогічне спостереження професійної діяльності фітнес-персоналу (професійні дії тренерів під час проведення групових і персональних занять).

Уперше науково обґрунтовано зміст проєктів професійних стандартів «Персонального фітнес-тренера», «Фітнес-тренера групових програм» та «Менеджера фітнес-сервісу». У них систематизовано професійні компетентності, необхідні для виконання трудових дій з реалізації визначених трудових функцій. Професійну діяльність зазначеного фітнес-персоналу підтверджено експертним опитуванням досвідчених фахівців системи оздоровчого фітнесу. Професійні стандарти відображають вимоги ринку праці, роботодавців та споживачів до професійної діяльності фітнес-персоналу. Їх необхідно враховувати під час розроблення освітніх стандартів, під час атестації та сертифікації персоналу, оцінювання та присвоєння професійних кваліфікацій тощо.

Уперше обґрунтовано концепцію організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні, яка базується на сучасних методологічних підходах і спрямована на удосконалення організації системи оздоровчого фітнесу та забезпечення її персоналом для підвищення якості надання фітнес-послуг. Структурними елементами концепції є загальні та спеціальні принципи; мета та цілі; завдання та основні заходи з їх виконання; результати діяльності. Розроблена концепція є авторським баченням удосконалення організації системи оздоровчого фітнесу й забезпечення її персоналом для підвищення якості надання фітнес-послуг.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі подано наукові положення та науково обґрунтовано результати у галузі науки з фізичного виховання і спорту, які розв'язують важливу науково-прикладну проблему удосконалення організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні, що виявляється в розроблених теоретико-методичних основах цього процесу (відповідна концепція; проєкти професійних стандартів фітнес-персоналу; характеристика змісту діяльності фахівців з оздоровчого фітнесу; стратегічні напрями розвитку суб'єктів системи оздоровчого

фітнесу; особливості сучасного стану функціонування досліджуваної соціальної системи на міжнародному та національному рівнях).

1. У галузі науки з фізичного виховання і спорту та низці суміжних галузей досліджено актуальні питання з різних аспектів організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу. Зокрема, виявлено історичні передумови становлення та подальшого розвитку оздоровчого фітнесу у світі та в Україні, уточнено сутність спеціальних дефініцій, розкрито специфіку підготовки кадрів для цієї системи, досліджено питання якості послуг у контексті удосконалення управління фітнес-клубами тощо.

Водночас недостатня вивченість комплексної проблеми організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу призводить до суперечностей та нереалізованих потенційних можливостей вказаної системи стосовно моніторингу рівня готовності кадрів до виконання посадових обов'язків та безперервного їх професійного розвитку, а також належного управління суб'єктами системи оздоровчого фітнесу в Україні. Проблемне поле теоретико-методичних основ цієї системи актуалізує дослідження: розроблення професійних стандартів на основі вивчення змісту діяльності фахівців, використання сучасного технологічного алгоритму та врахування вимог Національної рамки кваліфікацій; визначення стратегічних напрямів розвитку суб'єктів системи оздоровчого фітнесу шляхом вивчення їх сильних і слабких сторін, можливостей та загроз. У зазначених умовах суттєвого значення для науки і практики набуває обґрунтування концепції організаційного й кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні.

2. Характерними ознаками сучасної міжнародної системи оздоровчого фітнесу у досліджуваній період 2012–2018 років є стабільне економічне зростання (зокрема, за узагальненими даними різних інформаційних джерел 2018 року ця система отримала прибутки 94 млрд доларів США, а в Європі – близько 27,2 млрд доларів США); збільшення клієнтів у фітнес-клубах (у 2018 році – понад 183 млн осіб у всьому світі, в Європі – 62,2 млн); збільшення кількості суб'єктів системи оздоровчого фітнесу (у 2018 році – понад 210 тис. одиниць на міжнародному рівні, на європейському континенті – 62 тис.); формування світових трендів (у 2017–2019 роках: застосування технологій, придатних для носіння (фітнес-трекерів; «розумних годинників», GPS пристрої стеження); групові тренування (групові онлайн-тренування); високоінтенсивні інтервальні тренування; на шостій позиції – залучення до роботи сертифікованого персоналу); зростання авторитетності закладів фахової освіти, науки та громадських організацій (Американська рада з фізичних вправ (ACE), Національна академія спортивної медицини (NASM), Американський коледж спортивної медицини (ACSM), Міжнародна асоціація фахівців із фітнесу (IFPA), EuropeActive тощо).

3. Міжнародний досвід кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу передбачає необхідність підготовки та сертифікації відповідного персоналу. У зарубіжних країнах (США, країни Європи, Японія тощо) цей процес характеризується наявністю національних особливостей та низкою спільних характеристик. Для професійної діяльності фітнес-тренера необхідна обов'язкова сертифікація компетентностей або тренерське ліцензування. В Європі оцінювання фахового рівня фітнес-тренера здійснюють організації – акредитовані провайдери, за

13 професійними стандартами «EuropeActive» (комітет із питань стандартів). Найбільш популярними сертифікованими програмами є «Персональний тренер (СРТ)» та «Інструктор групових фітнес-програм (GFI)». Водночас звернено увагу на необхідність врахувати специфіку національного законодавства та особливості розвитку оздоровчого фітнесу у державі.

4. Формування сучасної системи оздоровчого фітнесу в Україні відбувається впродовж останніх 20 років і демонструє стійку тенденцію до зростання основних показників. Річний оборот ринку фітнес-послуг України 2018 року становив 266,6 млн доларів США (на 15,2 млн доларів США більше ніж у 2017 р.), відбулося збільшення кількості суб'єктів системи оздоровчого фітнесу майже на 200 одиниць, їх кількість становила 1765. Однак існує проблема нерівномірності забезпечення ними населення, бо вони сконцентровані насамперед у великих містах.

Установлено зростання кількості споживачів фітнес-послуг, якими 2016 року скористалися 1,02 млн, 2017 року – близько 1,09, а 2018 року – 1,2 млн осіб. Основними лідерами на ринку оздоровчого фітнесу 2018 року були мережі фітнес-центрів середнього цінового сегмента: «FitCurves», «Sport Life», «Малібу», «АтлетіКо», «Pulse Gym» і «Сафарі». Узагальнення вітчизняної практики оздоровчого фітнесу свідчить про доцільність удосконалення організаційного забезпечення цієї системи для поліпшення управління окремими її суб'єктами.

5. Визначено стратегічні напрями розвитку вітчизняних суб'єктів системи оздоровчого фітнесу найбільш популярних в Україні мереж фітнес-клубів «Sport Life» та «FitCurves» (на матеріалі міста Львова) на середньострокову перспективу: впровадження клієнтоорієнтованості в організації роботи; утримання наявних клієнтів шляхом забезпечення відповідності та перевершення їх очікувань; залучення нових споживачів та певних категорій населення (вагітні, особи з інвалідністю тощо) за допомогою пропаганди, реклами, акцій на різні види абонементів (місячний, квартальний, піврічний, вихідного дня тощо); використання недорогих пакетів фітнес-послуг; упровадження інноваційних фітнес-програм, зокрема реабілітаційного фітнесу; налагодження співпраці із закладами вищої освіти, закладами середньої освіти, спортивними командами; розширення асортименту фітнес-послуг; оцінювання та управління якістю фітнес-послуг; оптимізація витрат на утримання й розвиток матеріально-технічної бази та команди персоналу; залучення фахівців, які пройшли акредитацію у спеціалізованих центрах; стимулювання професійного зростання персоналу.

6. Найбільш затребуваними на ринку фітнес-послуг в Україні, згідно з вакансіями за професійною групою «фітнес» на кадровому порталі «HeadHunter» за 2015–2018 роки, є фітнес-тренери групових програм (заняття з пілатесу, йоги, танцювальних напрямів тощо) – 42,5 % від усіх запитів; персональні фітнес-тренери – 16,7 %; інструктори тренажерного залу – 12,5 %, тренери аквазони – 11,1 %, менеджери фітнес-сервісу – 3,8 %, інший фітнес-персонал – 13,4 %. Аналогічні тенденції підтверджено й результатами аналізу інформації Державної служби статистики України та наявної потреби у персоналі (за відкритими даними в інтернеті) у п'яти популярних мережах фітнес-клубів України.

Окрім цього, виявлено, що роботодавці не мають єдиних критеріїв добору фітнес-персоналу, відсутнє чітке розуміння трудових функцій та дій, які повинен

виконувати фітнес-тренер тієї чи іншої спеціалізації, відповідно, невизначеним залишається перелік професійних компетентностей фітнес-тренера, що забезпечать реалізацію трудових функцій шляхом виконання визначених трудових дій.

7. Охарактеризовано зміст професійної діяльності фітнес-персоналу. Установлено, що основними трудовими діями персонального фітнес-тренера є первинна співбесіда з клієнтом, збір та аналіз інформації стосовно мети занять, потреб, мотивів, очікуваних результатів, рухового досвіду, способу життя; проведення тестування; розроблення персональної програми занять; проведення індивідуального тренування (навчання клієнта правильної техніки виконання фізичних вправ із використанням відповідних методів навчання, визначення оптимальних параметрів фізичного навантаження, способи відновлення в процесі заняття тощо); здійснення педагогічного контролю в процесі занять; продаж персональних тренувань; мотивація клієнтів на зміну поведінкових стратегій та створення здоров'яформувального середовища; підвищення кваліфікації відповідно до вимог і потреб фітнес-ринку тощо.

Основні трудові дії фітнес-тренера групових програм – перевірка стану залу; надання рекомендацій щодо облаштування місця для заняття клієнта, добору інвентарю; ознайомлення клієнтів із правилами відвідування групових занять; дотримання порядку розміщення інвентарю; використання вербальних та невербальних команд (мови жестів) у процесі проведення занять; надання рекомендацій щодо збільшення або зменшення фізичного навантаження для різних клієнтів під час групового заняття; розроблення і проведення програм групових занять аеробної, функціональної, силової, ментальної спрямованості; гарантування безпеки клієнтів під час групового заняття тощо.

Установлено, що до основних трудових дій менеджера фітнес-сервісу віднесено: забезпечення сервісу надання послуг у фітнес-клубі; здійснення маркетингової діяльності (рекламування послуг фітнес-клубу в ЗМІ, соціальних мережах; надання консультативної інформації щодо послуг та їхньої вартості); збереження клієнтської бази та підвищення якості надання послуг; управління персоналом; аудит та нагляд за приміщенням закладу; формування фінансових звітів, ведення документообігу тощо.

8. Проекти професійних стандартів сформовано з використанням спеціального алгоритму, адаптованого до системи оздоровчого фітнесу, що передбачав: вивчення фактичного стану та перспектив застосування виду трудової діяльності; збір інформації щодо положень чинних нормативно-правових актів, які визначають вимоги до змісту та якості професійної діяльності; загальних і професійних компетентностей; вимоги, які висувають до знань, умінь, навичок фітнес-персоналу; вимоги до фітнес-персоналу (рівень кваліфікації, медичні протипоказання для роботи, досвід роботи, рівень освіти; формування переліку трудових функцій та трудових дій, що входять до них; їх експертне оцінювання щодо частоти застосування та важливості; формування переліку предметів і засобів праці для кожної трудової функції; визначення професійних компетентностей, знань, умінь та навичок, необхідних для виконання відповідної трудової функції.

9. Розроблено проекти професійних стандартів для персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу, що

узгоджуються з Національною рамкою кваліфікації України та Європейською рамкою кваліфікацій (The European Qualifications Framework, EQF).

Для персонального фітнес-тренера експери визначили 60 необхідних трудових дій, які забезпечують виконання 9 трудових функцій із надання фітнес-послуг різним групам населення. Загалом професійна діяльність передбачає розроблення та впровадження персональної фітнес-програми з урахуванням індивідуальних потреб та особливостей клієнта (віку, статі, схильності до певних захворювань тощо), діагностування функціонального стану, контролю за ефективністю реалізації програми, мотивацію клієнта, орієнтацію на здоровий спосіб життя, підвищення кваліфікації відповідно до вимог і потреб фітнес-ринку, дотримання вимог безпеки та охорони праці тощо.

Для фітнес-тренера групових програм експерти визначили 58 трудових дій, які забезпечують виконання 9 трудових функцій. Професійна діяльність передбачає: проведення групових фітнес-програм різного спрямування, добір музичного супроводу з урахуванням методичних вимог і особливостей формату заняття, рекомендації щодо модифікації вправ і відповідного добору обладнання залежно від рівня фізичної підготовленості клієнтів, дотримання методичних принципів щодо подання команд у груповому занятті, мотивацію клієнтів та створення здоров'яформувального середовища, установлення комунікаційних взаємодій, підвищення кваліфікації відповідно до вимог і потреб фітнес-ринку, дотримання вимог безпеки та охорони праці.

Для менеджера фітнес-сервісу експерти визначили 38 трудових дій, які забезпечують виконання 6 трудових функцій для забезпечення сервісу надання фітнес-послуг різним верствам населення. До професійної діяльності менеджера фітнес-сервісу входить забезпечення пропускнуої здатності фітнес-клубу та якісного обслуговування клієнтів, налаштування комунікацій між суміжними підрозділами, збереження клієнтської бази, супровід клієнта та миттєве розв'язання конфліктних питань, аудит та нагляд за приміщенням закладу, формування фінансових звітів, ведення документообігу тощо.

Розроблені проекти професійних стандартів відповідають визначеним вимогам до таких матеріалів і в установленому порядку можуть бути затверджені та внесені до Реєстру професійних стандартів України. Вони стануть валідним інструментом для незалежного оцінювання рівня відповідності фітнес-персоналу та його сертифікації для забезпечення належної якості фітнес-послуг і підвищення конкурентоспроможності відповідних фахівців на ринку праці, диференціації їхнього матеріального та морального заохочення; основою для формування вимог до освітніх програм підготовки фахівців з оздоровчого фітнесу та їх професійного зростання впродовж усієї кар'єри.

10. Обґрунтовано концепцію організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні. Передумовами її розроблення стали: фактичний стан функціонування системи оздоровчого фітнесу та її кадрових потреб; перспективи застосування трудової діяльності фітнес-персоналу; вимоги роботодавців до рівня їх професійної підготовленості; невизначеність організаційних умов упровадження сучасної системи безперервного професійного зростання фітнес-персоналу; формування та дотримання вимог до їхніх професійних компетентностей;

міжнародний досвід сертифікації фітнес-персоналу, а також реформування вищої освіти і зростання ролі неформальної освіти.

Розроблена концепція має теоретико-методологічне обґрунтування з урахуванням діяльнісного, діалектичного, екзистенціального, системного, компетентнісного, акмеологічного та професіографічного методологічних підходи. Концепція базується на дотриманні як загальних (комплексності, адаптації, стратегічної гнучкості), так і специфічних (державно-приватне і соціальне партнерство, збалансованість інтересів роботодавця та працівників, професійної компетентності, транспарентності, страхування ризиків, інноваційності) принципів та функцій управління, які забезпечують процес її функціонування і подальшого впровадження. Реалізація мети концепції (удосконалення організації системи оздоровчого фітнесу та забезпечення її персоналом для підвищення якості надання фітнес-послуг) досягається координацією діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту, формуванням системи моніторингу фітнес-персоналу та вдосконаленням функціонування фітнес-клубів, а також виконанням відповідних завдань, що залежать від рівня управління і взаємопов'язані між собою. Концепція сприятиме суспільству у виконанні його соціальної місії – збереження та поліпшення здоров'я населення, підвищення якості життя.

Доведено проектну ефективність розробленої концепції за такими критеріями: обґрунтованість концепції (аргументованість наведених характеристик, а також баланс між точністю та повнотою опису) – 9,1 бала, з незначним коефіцієнтом варіації – 6,5 %; узгодженість концепції із зовнішнім середовищем (8,3 бала; 9,8 %); імовірність успішної реалізації концепції (9,2 бала; 6,1 %). Використання концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу дасть можливість удосконалити нормативно-правове регламентування, оптимізувати діяльність фітнес-клубів, забезпечити якісну систему підготовки кадрів та їх сертифікацію.

11. Сформовано цілісну систему знань про теоретико-методологічні основи організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні, що може бути використана для розв'язання актуальних проблем залучення різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності як важливого компонента здорового способу життя. Перспективи подальших досліджень полягають у використанні розробленої концепції для обґрунтування окремих технологій ефективного управління в системі оздоровчого фітнесу, досягнення синергії формальної, неформальної та інформальної фахової освіти, сертифікації фітнес-персоналу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Наукові праці,
в яких опубліковані основні наукові результати дисертації*

1. Чеховська Л. Я. Оздоровчий фітнес у сучасному суспільстві: монографія / Л. Я. Чеховська. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2019. – 293 с.

2. Оптимізація діяльності фахівців щодо залучення населення до систематичних фізкультурно-оздоровчих занять / Ольга Жданова, Мирослава Данилевич, Ірина Грибовська, Любов Чеховська // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за ред. Є. Приступи. – Львів, 2012. – Вип. 16, т. 2. – С. 81–87.

Видання внесено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus. Здобувачеві належить формування пропозицій щодо оптимізації пропагандистсько-рекламної діяльності.

3. Жданова О. Порівняння змісту діяльності фізкультурних фахівців щодо залучення населення до систематичних занять руховою активністю / Ольга Жданова, Любов Чеховська, Ірина Грибовська // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2013. – Вип. 17, т. 4. – С. 53–57.

Видання внесено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus. Здобувачеві належить виявлення проблеми, структуризація даних, формулювання висновків.

4. Зміст підготовки магістрів зі спеціальності „фітнес і рекреація” / Ольга Жданова, Мирослава Данилевич, Ірина Грибовська, Любов Чеховська // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2014. – № 1(15). – С. 62–69.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Google Scholar, ResearchBib, CiteFactor, Scientific Indexing Services (SIS), Advanced Science Index, «Index Copernicus Journals Master List». Здобувачеві належить розроблення професійних компетентностей та змісту освітньо-професійної програми підготовки фахівців спеціальності «Фітнес і рекреація».

5. Expediency of health fitness and shaping programs implementation on physical education classes for girls' high school age / Olga Zhdanova, Liubov Chekhovska, Ulyana Shevtsiv, Maryana Chekhovska // Journal of Physical Education and Sport. – 2015. – Vol. 15, is. 2. – P. 338–346.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Scopus, CrossRef. Здобувачеві належить розроблення алгоритму дослідження та інтерпретація результатів.

6. Chekhovska L. Mass sport events in the activity of children and youth clubs in Iviv to involve children into physical activity / L.Chekhovska, R.Turka // Journal of Physical Education and Sport. – 2015.– Vol. 81, is. 15, art. 2. – P. 538–542.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Scopus, CrossRef. Здобувачеві належить наукова ідея та розроблення алгоритму дослідження, формування висновків.

7. Чеховська Л. Проблеми організаційно-методичних основ фітнесу в системі масового спорту (спорту для всіх) / Любов Чеховська, Ольга Жданова // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2016. – № 4(26). – С. 67–75.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Google Scholar, ResearchBib, CiteFactor, Scientific Indexing Services (SIS), Advanced Science Index, «Index Copernicus Journals Master List». Здобувачеві належить обґрунтування проблеми, нагромадження та узагальнення емпіричних даних, формулювання висновків.

8. Чеховська Л. Пропаганда фізкультурно-оздоровчої діяльності у засобах масової інформації м. Львова / Л.Чеховська // Науковий часопис нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура та спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016, 3К1(70)16. – Т. 1. – С. 221–225.

9. Чеховська Л. Сучасний стан і проблеми розвитку інфраструктури масового спорту України / Л. Чеховська // Науковий часопис НПУ ім. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2017. – Вип. 3К(84)17. – Т. 1. – С. 526–531.

10. Чеховська Л. Фітнес-індустрія: стан і перспективи розвитку у країнах світу / Любов Чеховська // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2017. – № 2(58). – С. 107–112.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Index Copernicus, WorldCat – OCLC; OpenAire (Zenodo); Googl Shcolar; J-Gate.

11. Чеховська Л. Фітнес-індустрія України: стан і перспективи розвитку / Л. Чеховська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2017. – Вип. 5К(86)17. – С. 358–363.

12. Сучасний стан підготовки кадрів для сфери оздоровчого фітнесу / Є. Приступа, Ф. Музика, О. Жданова, Л. Чеховська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2017. – Вип. 7(89). – С. 19–22.

Здобувачеві належить пошук та нагромадження інформації, узагальнення отриманих даних щодо стану підготовки кадрів для сфери оздоровчого фітнесу та їх трактування.

13. Чеховська Л. Дисципліна «фітнес-технології» у підготовці майбутніх фахівців з фітнесу [Електронний ресурс] / Любов Чеховська, Ольга Жданова, Уляна Шевців // Спортивна наука України. – 2017. – № 4(80). – С. 49–53. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu>

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Google Scholar, ResearchBib, CiteFactor, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Scientific Indexing Services (SIS), Advanced Science Index. Здобувачеві належить систематизація, аналіз та узагальнення матеріалу щодо структури та змісту навчальної дисципліни, узагальнення результатів.

14. Чеховська Л. Франчайзинг у сфері оздоровчого фітнесу / Л. Чеховська // Вісник Прикарпатського університету. – 2017. – № 25/26. – С. 302–309.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Index Copernicus, Googl Shcolar.

15. Приступа Є. Аналіз ринку фізкультурно-оздоровчих послуг у Львові / Є. Приступа, О. Жданова, Л. Чеховська // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2017. – № 6(62). – С. 79–84.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Index Copernicus, WorldCat – OCLC; OpenAire (Zenodo); Googl Shcolar; J-Gate. Здобувачеві належить наукова ідея, розроблення інструментарію, аналіз та узагальнення результатів.

16. Чеховська Л. Стан і особливості розвитку оздоровчого фітнесу в країнах Європи (на прикладі Німеччини) / Любов Чеховська // *Фізична активність, здоров'я і спорт*. – 2017. – № 4(29). – С. 74–81.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Google Scholar, ResearchBib, CiteFactor, Scientific Indexing Services (SIS), Advanced Science Index, «Index Copernicus Journals Master List».

17. Приступа Є. Формування конкурентного середовища мережі фітнес клубів «Sport Life» у Львові / Є. Приступа, Л. Чеховська // *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]*. – Київ, 2018. – Вип. 3К(97)18. – С. 450–456.

Здобувачеві належить наукова ідея, розроблення алгоритму дослідження та інтерпретація результатів.

18. Чеховська Л. Я. Соціальна відповідальність у діяльності фітнес-клубів України / Л. Я. Чеховська // *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. – 2018. – № 1(41). – С. 23–28. doi.org/10.29038/2220-7481-2018-01-23-28

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних ERIH PLUS, Index Copernicus, Polska Bibliografia Naukowa, DOAJ, OpenAIRE, BASE, WorldCat, Google Scholar, International Committee of Medical Journal Editors, Research Bible, Information Matrix for the Analysis of Journals.

19. Чеховська Л. Характеристика діяльності мережі фітнес-клубів «FitCurves» [Електронний ресурс] / Л. Чеховська // *Спортивна наука України*. – 2018. – № 2. – С. 48–54. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu>

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Google Scholar, Advanced Scince Index, CiteFactor, Research Bible, Scientific Indexing Service (SIS), Index Copernicus, Bielefeld Academic Search Engine (BASE).

20. Чеховська Л. Особливості діяльності міжнародних організацій з розвитку масового спорту / Л. Чеховська // *Спортивний вісник Придніпров'я*. – 2018. – № 3. – С. 145–151.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Index Copernicus, Google Scholar.

21. Чеховська Л. Міжнародний досвід сертифікації фітнес-персоналу / Любов Чеховська // *Фізична активність, здоров'я і спорт*. – 2018. – № 1(31). – С. 54–62.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Google Scholar, ResearchBib, CiteFactor, Scientific Indexing Services (SIS), Advanced Science Index, «Index Copernicus Journals Master List».

22. Дутчак М. Сучасний стан та перспективи удосконалення діяльності фітнес-персоналу України / Мирослав Дутчак, Любов Чеховська // *Фізична активність, здоров'я і спорт*. – 2018. – № 2(32). – С. 70–77.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Google Scholar, ResearchBib, CiteFactor, Scientific Indexing Services (SIS), Advanced Science Index, «Index Copernicus Journals Master List». Здобувачеві належить нагромадження, систематизація, аналіз та узагальнення матеріалу щодо фактичного стану та перспектив удосконалення вітчизняної системи оздоровчого фітнесу, формулювання висновків.

23. Дутчак М. Кадрове забезпечення як актуальна проблема сучасної фітнес-індустрії / М. Дутчак, Л. Чеховська // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2018. – № 6(68). – С. 31–38.

Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, WorldCat – OCLC; OpenAire (Zenodo); Google Scholar; J-Gate. Здобувачеві належить нагромадження, аналіз та узагальнення матеріалу щодо кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу, формулювання висновків.

24. Prystupa E. N. Innovations in the fitness of industry / Evgen N. Prystupa, Olga M. Zhdanova, Liubov Ya. Chekhovska // Nowoczesne technologie innowacyjnie i informacyjnie w rozwoju społeczeństwa. – Katowice, 2018. – S. 98–107.

Здобувачеві належить наукова ідея, розроблення схеми дослідження, аналіз, систематизація та узагальнення результатів.

25. Дутчак М. Кадрові потреби сфери оздоровчого фітнесу в Україні / М. Дутчак, Л. Чеховська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2019. – № 2(108). – С. 46–52.

Здобувачеві належить нагромадження, систематизація матеріалів, встановлення потреби кадрового забезпечення в оздоровчому фітнесі.

26. Genesis and content of fitness: theoretical and methodological analysis / Evhen Prystupa, Liubov Chekhovska, Olha Zhdanova, Maryana Chekhovska // Sport i turystyka. – 2019. – Т. 2, N 1. – S. 147–161. ISSN 2545-3211 (Q3).

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Agro, BazHum, CeON (Centrum Otwartej Nauki), CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities), DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities), Google Scholar, Index Copernicus. Здобувачеві належить пошук джерел інформації, ретроспективний аналіз розвитку оздоровчого фітнесу, узагальнення результатів.

27. Чеховська Л. Концепція організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні / Любов Чеховська // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2019. – № 1(33). – С. 67–73.

Видання внесено до міжнародних наукометричних баз даних Google Scholar, ResearchBib, CiteFactor, Scientific Indexing Services (SIS), Advanced Science Index, «Index Copernicus Journals Master List».

28. Чеховська Л. Я. Алгоритм формування професійного стандарту для сфери оздоровчого фітнесу / Л. Я. Чеховська // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2019. – Вип. 7(115)19. – С. 92–98.

29. Чеховська Л. Я. Теоретичний аналіз основних дефініцій оздоровчого фітнесу / Л. Я. Чеховська // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2019. – Вип. 8(116)19. – С. 64–71.

**Наукові праці,
які засвідчують апробацію матеріалів дисертації**

30. Чеховська Л. Я. Основи рекреаційно-оздоровчої діяльності. – Львів : ЦПД, 2006. – 84 с.

31. Приступа Є. Н. Фізична рекреація : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Є. Н. Приступа, О. М. Жданова, М. М. Линець, Л. Я. Чеховська; за наук. ред. Є. Приступи. – Львів : ЛДУФК, 2010. – С. 4–56.

Здобувачеві належить виявлення проблеми, структуризація даних, формулювання висновків.

32. Чеховська Л. Удосконалення засад проведення моніторингу рівня охоплення населення масовим спортом / Л. Чеховська, О. Жданова, У. Шевців // Фізична культура, спорт та здоров'я : матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф. – Харків, 2014. – С. 22–24.

33. Концепція підготовки магістрів спеціальності «Фітнес и рекреація» в ЛДУФК / Л. Чеховская, О. Жданова, И. Грибовская, М. Данилевич // Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice: Conferința științifică internațională. – Кишинёв, 2014. – С. 299–302.

Здобувачеві належить розроблення проєкту навчального плану підготовки фахівців та засобів діагностування досягнень, узагальнення даних.

34. Жданова О. Підготовка фахівців з фітнесу за кордоном / О. Жданова, Л. Чеховська, У. Шевців // Фізична реабілітація та рекреаційно-оздоровчі технології. – 2016. – № 3. – С. 85–90.

Здобувачеві належить обґрунтування актуальності проблеми, узагальнення емпіричних даних та формулювання висновків.

35. Жданова О. М. Основи управління фізичною культурою і спортом : навч. посіб. / О. М. Жданова, Л. Я. Чеховська. – Львів : ЛДУФК, 2017. – 224 с.

Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, їх систематизація, аналіз та інтерпретація.

36. Chekhovska L. Support of Mass Sport as a Social Mission of Fitness Clubs in Ukraine / L. Chekhovska // Using sports, culture, and social studies as means to rediscover lost values : abstract book 6th International Conference on Science Culture and Sport. – Ankara ; Lviv, 2018. – P. 322.

37. Чеховська Л. Фітнес тренди сучасності / Чеховська Л. // Фізична активність і якість життя людини : зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. – Луцьк, 2018. – С. 81.

38. Теоретико-методичні основи оздоровчого фітнесу : навч. посіб. / Ю. Беляк, І. Грибовська, Ф. Музика, В. Іваночко, Л. Чеховська. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 208 с.

Здобувачеві належить нагромадження теоретичного матеріалу, аналіз результатів.

39. Жданова О. Нові тенденції розвитку фітнесу / О. Жданова, Л. Чеховська, І. Баховський // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Львів, 2016. – С. 204–212.

Здобувачеві належить постановка актуальності проблеми, збір емпіричного матеріалу та інтерпретація отриманих результатів щодо тенденцій розвитку фітнесу.

40. Дутчак М. В. Професійний стандарт – запорука якісного функціонування фітнес-індустрії України / М. В. Дутчак, У. М. Катерина, Л. Я. Чеховська // Молодь та олімпійський рух : тези доп. XII Міжнар. конф. молодих вчених. – Київ, 2019. – С. 301–303.

Здобувачеві належить обґрунтування методологічної основи дослідження, нагромадження та узагальнення емпіричних даних.

41. Аспекти подготовки и содержания профессиональной деятельности фитнес-тренеров в Украине / М. В. Дутчак, О. М. Жданова, Л. Я. Чеховська, М. Я. Чеховська // Problemele acmeologice în domeniul culturii fizice : Conferința științifică internațională. – Chișinău, 2019. – S. 60–67.

Здобувачеві належить постановка проблеми, нагромадження емпіричного матеріалу та інтерпретація отриманих результатів щодо змісту професійної діяльності фітнес-тренера.

42. Оздоровчий фітнес як підсистема оздоровчо-рекреаційної рухової активності / М. Дутчак, О. Жданова, Л. Чеховська, М. Чеховська // Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи : зб. тез наук. доповідей XIX Міжнарод. наук.-практ. конф., 2019. – 134–136.

Здобувачеві належить постановка проблеми, обґрунтування оздоровчого фітнесу як системи загалом та підсистеми оздоровчо-рекреаційної рухової активності, інтерпретація отриманих результатів.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

43. Чеховська Л. Зміст підготовки фахівців фізичного виховання до рекреаційно-оздоровчої діяльності / О. Бубела, І. Баховський // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення. Матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів : ЛДУФК, 2010. – С. 336–338.

Здобувачеві належить виокремлення проблеми та обґрунтування змісту підготовки фахівців, формулювання висновків.

44. Організація діяльності закладів сфери фізичного виховання і спорту по залученню неповносправних до рухової активності / Наталія Семаль, Ольга Жданова, Ірина Грибовська, Любов Чеховська // Стратегічне управління розвитком галузі «Фізична культура і спорт» : матеріали I Регіон. наук.-практ. інтернет-конф. – Харків : ХДАФК, 2012. – С. 19–21.

Здобувачеві належить розроблення схеми дослідження, нагромадження інформації, систематизація результатів.

45. Жданова О. Форми залучення населення до рухової активності / О. Жданова, Л. Чеховська // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Львів : ЛДУФК, 2014. – С. 356–361.

Здобувачеві належить наукова ідея, нагромадження, систематизація, аналіз та інтерпретація результатів дослідження.

46. Жданова О. Мілітарі фітнес за версією ICIPS: історія формування та сучасний зміст / О. Жданова, Л. Чеховська, І. Цибик // Проблеми активізації рекреаційно-

оздоровчої діяльності населення : матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Львів : ЛДУФК, 2016. – С. 232–236.

Здобувачеві належить характеристика фітнес-програми, її особливості та формулювання висновків.

47. Аналіз ефективності функціонування фітнес-центрів міста Львова / Л. Чеховська, І. Грибовська, В. Іваночко // Економіко-соціальні відносини в галузі фізичної культури та сфері обслуговування : матеріали між народ. наук.-практ. конф. – Львів : ЛДУФК, 2017. – С. 161–64.

Здобувачеві належить проведення анкетування клієнтів та оброблення результатів, формулювання висновків.

48. Оздоровчо-рекреаційні технології: навч. посіб. / Л. Я. Чеховська, О. М. Жданова, І. Б. Грибовська, М. В. Данилевич, У. С. Шевців. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2019. – 240 с.

Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, їх систематизація, аналіз та інтерпретація.

49. Шевців У. Zumba у фізичному вихованні студентів вищих закладів освіти / У. Шевців, Л. Чеховська // Актуальні питання вдосконалення системи фізичного виховання і спортивної роботи у вищій школі : зб. наук. пр. – Ужгород, 2018. – С. 81–84.

Здобувачеві належить характеристика фітнес-програми у фізичному вихованні студентів, формулювання висновків.

50. Чеховська Л. Особливості «bikini body guide» як інноваційної фітнес програми / Л. Чеховська, І. Грибовська, Г. Маланчук // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали XI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Львів : ЛДУФК, 2018. – С. 203–206.

51. Prystupa Y., Mobile applications for attraction young to motor activity / O. Zhdanova, L. Chekhovska // Using Sports, Culture, and Social Studies as Means to Rediscover Lost Values : abstract book 6th International Conference on Science Culture and Sport. – Ankara, 2018. – p. 314.

Здобувачеві належить участь у пошуку інформації, її опрацювання та узагальнення матеріалу.

52. Chekhovska L. Ways of Population Engagement to Remedial Physical Activity / L. Chekhovska, V. Ivanochko, I. Gribovskaya // Using sports, culture, and social studies as means to rediscover lost values : abstract book 6th International Conference on Science Culture and Sport. – Ankara ; Lviv, 2018. – P. 306.

Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, їх систематизація, аналіз та інтерпретація.

53. Чеховська Л. Стратегічні аспекти розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді / Л. Чеховська, У. Шевців, М. Чеховська // Теоретико-методичні основи організації фізичного виховання молоді: матеріали XI Всеукраїнської наук.-практ. конф. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – С. 75–76.

Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, формування пропозицій з використання видів оздоровчого фітнесу для розвитку фізичного виховання студентської молоді, їх інтерпретація.

АНОТАЦІЯ

Чеховська Л. Я. Теоретико-методичні основи організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів, 2020.

У дисертаційній роботі подано розв’язання проблеми подолання невідповідності наявного стану організаційного та кадрового забезпечення вимогам і реаліям сучасної фітнес-індустрії.

Експертне оцінювання сформованих трудових дій дало змогу обрати найбільш значущі, які необхідні для виконання завдань удосконалення організаційного і кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу. Вони враховані при розробленні концепції, яка базувалася на теоретико-методологічних засадах. Її метою є удосконалення організації системи оздоровчого фітнесу та забезпечення персоналом для підвищення якості надання фітнес-послуг.

Концепція має тривалий термін упровадження, але її реалізація забезпечить створення конкурентоспроможного середовища для залучення й утримання в системі оздоровчого фітнесу висококваліфікованих фахівців. Експерти довели проектну ефективність концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу. У зміст концепції закладено основні принципи захисту від непрофесіоналізму, який є небезпечним для суспільства і здоров’я споживача фітнес-послуг через уперше сформований і обґрунтований зміст проектів професійних стандартів «Персонального фітнес-тренера», «Фітнес-тренера групових програм» та «Менеджера фітнес-сервісу». Упровадження стандартів дасть можливість отримати єдині критерії оцінювання компетентностей фітнес-персоналу.

Ключові слова: оздоровчий фітнес, концепція, професійні стандарти, стратегія, організаційне та кадрове забезпечення.

АННОТАЦИЯ

Чеховская Л. Я. Теоретико-методические основы организационного и кадрового обеспечения системы оздоровительного фитнеса в Украине. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – физическая культура, физическое воспитание разных групп населения. – Львовский государственный университет физической культуры имени Ивана Боберского, г. Львов, 2020.

В диссертационной работе представлены решения проблемы преодоления несоответствия существующего положения организационного и кадрового обеспечения требованиям и реалиям современной фитнес-индустрии.

Экспертная оценка сложившихся трудовых действий персонального фитнес-тренера, фитнес-тренера групповых программ и менеджера фитнес-сервиса позволила выбрать наиболее значимые, которые необходимы для выполнения задач совершенствования организационного и кадрового обеспечения системы оздоровительного фитнеса. Они учтены при разработке концепции, которая базировалась на теоретико-методологических принципах. Ее целью является совершенствование организации системы оздоровительного фитнеса и обеспечение персоналом для повышения качества предоставления фитнес-услуг.

Концепция имеет длительный срок внедрения, но ее реализация обеспечит создание конкурентоспособной среды для привлечения и удержания в системе оздоровительного фитнеса высококвалифицированных специалистов. Экспертами доказана проектная эффективность концепции организационного и кадрового обеспечения системы оздоровительного фитнеса. В содержание концепции нами заложены основные принципы защиты от непрофессионализма, который опасен для общества и здоровья потребителя фитнес-услуг через впервые сформированное и обоснованное содержание проектов профессиональных стандартов «Персонального фитнес-тренера», «Фитнес-тренера групповых программ» и «Менеджер фитнес-сервиса». Внедрение стандартов позволит получить единые критерии оценки компетенций фитнес-персонала.

Ключевые слова: оздоровительный фитнес, концепция, профессиональные стандарты, стратегия, организационное и кадровое обеспечение.

ABSTRACT

Chekhovska L. Ya. Theoretical and methodological foundations of organizational and personnel support of the health-related fitness system in Ukraine.

– Qualified scientific paper on the rights of manuscript.

Dissertation for a doctoral degree in Physical Education and Sports, specialty 24.00.02 – Physical Culture, Physical Education of Different Groups of Population.– Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyj, Lviv, 2020.

The dissertation presents the solution of the problem of overcoming the mismatch of existing state of organizational and personnel support to the requirements and realities of the modern fitness industry.

Expert evaluation of the proposed actions made it possible to choose the most significant ones, which are necessary for the fulfillment of the tasks of improving the organizational and personnel support of health-related fitness system. They have been taken into account in developing a concept based on theoretical and methodological principles.

There were the prerequisites for its development such as the current state of functioning the health-related fitness system and its staff needs, prospects for the use of the labor activity of fitness staff, the requirements of the labor market (employers) to the professional readiness, reforming of higher education, increasing of non-formal education role, uncertainty of organizational conditions for implementation of a modern system of continuous professional growth of fitness staff, study of international experience and so on.

The purpose of concept is to improve the organization of health-related fitness system and providing the staff to improve the quality of fitness services.

The concept is being implemented and its implementation would provide a creation of competitive environment for attracting and retaining highly qualified personnel in the health-related fitness system. Experts have proved the project effectiveness of the concept of organizational and personnel support of health-related fitness system. The concept is based on the main principles of protection against unprofessionalism, which is dangerous to society and to fitness services consumers' health.

We have improved and adapted the algorithm of development of the professional standard for the health-related fitness system; it would reveal the content of the basic structural elements: the list of general and professional competences, labor functions, as well as the list of knowledge and skills for their performance.

For the first time the content of project of professional standards "Personal Fitness Trainer", "Fitness Trainer of Group Programs" and "Fitness Service Manager" was worked out and substantiated. They define the main purpose of professional activity; the name of the type of economic and professional activity; profession place; documents confirming professional and educational qualifications, their assignment to the level of the National Qualifications Framework; names of typical positions, general and professional competencies of fitness staff; knowledge and skills necessary to perform labor actions, grouped into labor functions, a list of prohibitions in professional activities. So the content of a specialist professional activity with detailed description of labor functions and labor actions to be implemented has been established for the first time.

The implementation of standards will give the identical evaluation criteria for the fitness staff competences.

We have also established the demand for health-related fitness system specialists in the domestic labor market and a strategy for health-related fitness system organizations, including the most popular networks of fitness clubs "Sport Life" and "FitCurves".

In the dissertation we have improved and supplemented the information on the formation and development of fitness in Ukraine and abroad.

Thus, the market of fitness services in Ukraine is actively growing and remains promising and profitable.

Keywords: health-related fitness, concept, professional standards, strategy, organizational and personnel support.

Підписано до друку 12.08.2020 р.
Формат 60×84/16.
Папір друкарський. Ум. друк. арк. 1,9.
Зам. № 7. Наклад 100 прим.

ФОП Костенко С. Б.
вул. Гребінки 5, оф. 1, м. Львів, 79007
тел.: (032) 261-24-15
e-mail: kost.svit@gmail.com